

พุดิกรรรมการท่องเที้ยวของนักท่องเที้ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที้ยว
เชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม

โดย

นางสาวจินตนา กาศมณี

วันที่..... 20 S.A. 2553.....
เลขทะเบียน..... 012263 ๑.๒.....

ภาพ,

๑10.๑๒1

๑ 482๗

ว.กร.๕๕๓๗,

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณัติต

สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที้ยวและบันเทิง

คณะนิเทศศาสตร มหาวิทาลัยเกริก

พ.ศ. 2553

**The Thai Tourists' Behavior and their attitude toward the
Ecotourism at Doi Inthanon National Park in Chiang Mai
Province**

BY

Miss.Jintana Gardmanee

**A Study Report Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Master Degree of Communication Arts
Department of Tourism and Entertainment Communication
Faculty of Communication Arts
KRIRK UNIVERSITY
2010**

มหาวิทยาลัยเกริก
คณะนิเทศศาสตร์
สารนิพนธ์
ของ
จินตนา กาศมณี
เรื่อง

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอก
อินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง

เมื่อวันที่ 25 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2558

ประธานกรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

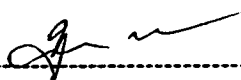
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา พันธุ์แน่น)

กรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์อรัทัย ศรีสันติสุข)

กรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์)

กรรมการสารนิพนธ์

(อาจารย์จิรายุ อัครวิบูลย์กิจ)

หัวหน้าสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

หัวข้อสารนิพนธ์	การรับรู้ข่าวสารจากสื่อที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพแหล่ง ท่องเที่ยว กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวจินตนา กาศมณี
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง/ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรีชา พันธุ์แน่น
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การรับรู้ข่าวสารจากสื่อที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มา ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ การวิจัยครั้งนี้ศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 225 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าความสัมพันธ์ ด้วยค่าไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 25-35 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนมากนักท่องเที่ยวมีอาชีพพนักงานบริษัท และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 20,000 บาท การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยวจากสื่อของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่อุทยานฯ จากสื่อสถานีวิทยุชุมชน จากสื่อโทรทัศน์ถ่ายทอดจากส่วนกลางที่กรุงเทพฯ จากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหนังสือพิมพ์ส่วนกลางจากกรุงเทพฯ และจากสื่อเว็บไซต์ www.ezytrip.com

(2)

สำหรับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอกอินทนนท์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านการบริหารจัดการอุทยาน ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านประสบการณ์ด้านสถานที่พักผ่อน ด้านระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว และด้านประสบการณ์รูปแบบการรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์กับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติคอกอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือของผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา พันธุ์แน่น อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่ง อีกทั้งได้กรุณาตรวจสอบ ปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้สารนิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น ผู้ศึกษาซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่งด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และให้ประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายแก่ผู้ศึกษาตลอดระยะเวลาการศึกษาในสถาบันแห่งนี้ และขอขอบพระคุณท่านอาจารย์มูทิศา อารยะเศรษฐากร ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่ช่วยดูแลและบริหารจัดการ สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โครงการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษทุกท่านที่ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด รวมทั้งขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี และทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนผลักดันทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด และครอบครัวที่มอบความปรารถนาดี ความห่วงใย และเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมา

นางสาวจินตนา กาศมณี

มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ศ. 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญแผนภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	17
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว	31
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	33
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	38
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว	45
2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	62
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	64
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	64
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	65
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
3.3 การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล	67

(5)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยาน แห่งชาติคอกอยอินทนนท์	69
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาว ไทยที่อุทยานแห่งชาติคอกอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่	72
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยาน แห่งชาติคอกอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่	74
4.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวชาวไทย กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติ คอกอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่	80
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	88
5.1 สรุปผล	88
5.2 อภิปรายผล	90
5.3 ข้อเสนอแนะ	95
ภาคผนวก	98
แบบสอบถาม	99
บรรณานุกรม	103
ประวัติผู้เขียน	109

(6)

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์	69
4.2	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่	72
4.3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม	74
4.4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม	75
4.5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	76
4.6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์	77
4.7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว	78
4.8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	79
4.9	แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่	80

(7)

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	62

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการด้านการท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมชนิดหนึ่งที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นได้ค่อนข้างมาก ในรูปแบบของอุตสาหกรรมบริการ ดังนั้น นอกจากพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจแล้ว การจัดการด้านบริการจึงมีความสำคัญไม่น้อยกว่ากันเลยทีเดียว โดยอาศัยองค์ประกอบของการบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีลักษณะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก และชายทะเล แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ โบราณสถาน สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ตลอดจนศาสนสถาน เช่น วัด ที่สามารถพัฒนาให้เกิดกระบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายที่สำคัญของประเทศทางด้านการสร้างคุณภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดรายได้สำหรับการกระตุ้นให้เกิดการฟื้นตัวอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยถือว่าประเทศมีศักยภาพอันเป็นจุดแข็งที่สำคัญทางทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม จึงควรให้การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีเสถียรภาพและยั่งยืน ยิ่งกว่านั้นยังได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นหัวข้อสำคัญข้อหนึ่งของแนวทางการพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9, 2546 : 3)

อุทยานแห่งชาติถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนไม่น้อย อุทยานแห่งชาติในประเทศไทยเกิดขึ้นจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งได้ให้ความหมายของอุทยานแห่งชาติไว้ว่า ได้แก่ “บริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน โดยรัฐจะประกาศพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “อุทยานแห่งชาติ” ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง ให้มีกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า

คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตรเป็นประธาน อธิบดีกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมมหาดไทย ผู้แทนกรมที่ดิน และกรรมการอื่นไม่เกินสิบเอ็ดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง” แนวคิดเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติริเริ่มขึ้นในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีอุทยานแห่งชาติที่มีชื่อเสียง เช่น อุทยานแห่งชาติแกรนด์แคนยอน อุทยานแห่งชาติเซลโลว์สโคน อุทยานแห่งชาติโยเซมิตี

หลักการสงวนรักษาที่ดินที่มีสภาพธรรมชาตินั้นทำได้หลายแบบ หลายระดับ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ และสวนรุกชาติ ในส่วนอุทยานแห่งชาติของประเทศไทยนั้น แบ่งเป็นอุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเล

อุทยานแห่งชาติที่สำคัญของประเทศไทย เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง อุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ อุทยานแห่งชาติเขาค้อ อุทยานแห่งชาติคอกอหินทนนท์ เป็นต้น การกระทำสิ่งใดในบริเวณอุทยานแห่งชาติจะต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ (<http://th.wikipedia.org>, 25 มีนาคม 2553)

อุทยานแห่งชาติคอกอหินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภทหนึ่งที่มีความหลากหลายของธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ป่าที่หลากหลายชนิด เช่น ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา สำหรับป่าดิบเขาจะอยู่บนยอดคอกอสูงสุด ยังพบว่ามีพืชในเขตอบอุ่น เช่น กุหลาบพันปี บัวทอง ค่างไก่อป้า ฯลฯ และคาน้ำผ้างพบป่ากึ่งอันไพน์ ซึ่งเป็นสังคมพืชที่หาได้ยากในเมืองไทย นอกจากนี้ยังมีนกป่าเกือบ 400 ชนิด โดยเฉพาะนกหายากที่อาศัยอยู่ที่สูง เช่น นกปีกแพร นกกระทาง นกคี๊วะ ฯลฯ ตลอดจนสถาปัตยกรรมอันวิจิตรของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ จึงก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากมาย อาทิเช่น การเดินเล่น การเดินป่า ดูพระอาทิตย์อัสดง การเล่นน้ำตก ตลอดจนการนั่งรถม้าในบริเวณกลางคืน ได้แก่ การพักผ่อนโดยการนอนเต็นท์ นั่งรับประทานอาหาร ฟังเพลง หรือสังสรรค์ระหว่างเพื่อนๆ เป็นต้น

ข้อมูลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า อุทยานแห่งชาติคอกอหินทนนท์เป็นที่นิยมได้รับความสนใจ จากนักท่องเที่ยวที่มีความนิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในลำดับต้นๆ ของประเทศ เพราะมีเนื้อที่ 482.4 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 301,500 ไร่ ลักษณะของสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน มีระดับความสูงต่ำของพื้นที่ที่แตกต่างกันตั้งแต่ประมาณ 400 เมตรจากระดับน้ำทะเลจนถึงยอดคอกอหินทนนท์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สูงที่สุดของประเทศไทยประมาณ 2,565 เมตร

จึงทำให้ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์มีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี มีกลุ่มของสังคมพืชและป่าชนิดต่างๆ มีความหลากหลายสูง ตั้งแต่ป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขาและสังคมพืชกึ่งอัลไพน์ ซึ่งจะพบเห็นเฉพาะใน บริเวณที่มีระดับความสูง ตั้งแต่ 2,000 - 3,000 เมตรและมีหน้าผาสูงชันเท่านั้น คอยอินทนนท์ยังเป็นแหล่ง ต้นน้ำลำธารเพราะมีเมฆหมอกปกคลุมในช่วงฤดูฝน จึงทำให้มีน้ำตกสำคัญๆ หลายแห่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ได้เข้ามาท่องเที่ยวชมน้ำตก การเดินทางมายังยอดคอยอินทนนท์มีความสะดวกสามารถนำรถยนต์ที่เป็นพาหนะ ส่วนตัวเดินทางมาจนถึงยอดสูงสุด ที่เรียกว่าสูงสุดแดนสยามได้ เพราะเส้นทางเป็นถนนลาดยางตลอดและมีความปลอดภัยสูง ขอเพียงแต่มีการดูแลพาหนะให้มีกำลังเครื่องยนต์ให้มีประสิทธิภาพก็สามารถไปถึงจุดหมาย ปลายทาง จากความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าแห่งนี้คอยอินทนนท์ยังเป็นแหล่งพักอาศัยของนกนานาชนิดเป็น จำนวนมากทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพผ่านตามฤดูกาล ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่นิยมส่องดูนกและถ่ายภาพนก ได้เข้ามายังอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์แห่งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเข้ามาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอย อินทนนท์กันในช่วงฤดูหนาว และจะลดน้อยลงเมื่อเข้าสู่ฤดูร้อน และแทบจะไม่มีนักท่องเที่ยวทั่วไปเข้ามาท่องเที่ยว ในช่วงฤดูฝนเลย แต่อย่างไรก็ดีในช่วงฤดูฝนก็ยังมีนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเข้ามาท่องเที่ยวชมความงามของธรรมชาติ ชมป่าไม้ในฤดูฝน รวมทั้งเข้ามาส่องดูนกและบันทึกภาพนกที่หายากแต่สามารถพบได้ง่ายในช่วงฤดูฝนนี้ เนื่องจากเป็นช่วงที่นกจับคู่ ทำรัง วางไข่ และเลี้ยงลูกตามลำดับ (รุ่งโรจน์, 2545 : 182-190)

ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาการบริการด้านการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์มีความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยวที่เปราะบาง การที่มีนักท่องเที่ยวขึ้นมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ย่อมอาจก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมได้โดยง่าย ส่งผลกระทบต่อ การดูแลรักษาในระบบนิเวศ แต่อย่างไรก็ดีด้วยปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นได้ ทางอุทยานแห่งชาติจึงได้มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นมา เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในระบบนิเวศเกี่ยวกับพันธุ์พืชและสัตว์ป่าของอุทยานฯ ซึ่งอาจมีผลสะท้อนถึงการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในด้านความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ การเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว และการยอมรับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้แก่ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาระบบการจัดการและปรับปรุงการบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งศึกษาในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ.2553

1.3.1 ด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ ศึกษาทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพฤติกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 ด้านพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

1.3.3 ด้านประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบถึงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์จังหวัด เชียงใหม่

1.4.2 ได้ทราบถึงทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

1.4.3 ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

1.4.4 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลให้แก่ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาระบบการจัดการ และปรับปรุงการบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและให้สอดคล้องกับทัศนคติของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนต่อไป

1.5 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์
พฤติกรรมกรการท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทย ได้มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว การใช้เวลาในการมาท่องเที่ยว ประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว สถานที่เลือกพักผ่อน ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว พาหนะที่ใช้เดินทาง และรูปแบบการรับประทานอาหาร

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ ได้จัดไว้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเกี่ยวกับ ธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ พันธุ์พืช สัตว์ป่า บรรยากาศ เป็นต้น ซึ่งมีความต้องการการอนุรักษ์สูง โดยต้องได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่อุทยาน ผู้ประกอบการ ชุมชนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว

ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ในด้านต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ได้แก่ ด้านความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ ด้านการเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว และด้านการยอมรับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

อุทยานแห่งชาติ (National Park) หมายถึง อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว
- 2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดในการศึกษา
- 2.9 สมมติฐานการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

2.1.1 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวทางจิตวิทยาสังคม และการสื่อสาร และมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่าทัศนคตินั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

โรเจอร์ (Roger, 1978 : 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533 : 122) ได้กล่าวถึง ว่าเป็นดังนี้ชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจาก ความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรม ในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะมีผลต่อ พฤติกรรมต่อไป

โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland, 1960 : 1) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติโดยปกติสามารถนิยามว่า เป็นการจูงใจต่อแนวโน้มในการตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

เคลเลอร์ (Howard H. Kendler, 1963 : 572) กล่าวว่า ทัศนคติหมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา ในทางสนับสนุน หรือต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์ หรือแนวความคิด

การ์เตอร์ วี.กูด (Carter V. Good, 1959 :48) ให้คำจำกัดความไว้ว่าทัศนคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ที่เป็นการสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใด ๆ

นิวคอมบ์ (Newcomb, 1854 : 128) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติซึ่งมีอยู่ในเฉพาะคนนั้นขึ้นกับสิ่งแวดล้อม อาจแสดงออกในพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชอบหรือพึงพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิดความรักใคร่ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น ๆ หรืออีกลักษณะหนึ่งแสดงออก ในรูปความไม่พอใจ เกิดชัง ไม่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น

นอร์แมน แอล มุม (Norman L.Mumm, 1971 : 71) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใดๆ ในทางที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้ผู้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยา ตอบสนองด้วยพฤติกรรม อย่างเดียวกันตลอด

จี เมอร์ฟิม, แอล เมอร์ฟี่ และ ที นิวคอมบ์ (G. Murphy, L.Mrrophy and T. Newcomb, 1973 : 887) ให้ความหมายของคำว่า ทัศนคติ หมายถึง ความชอบ หรือไม่ชอบ พึงใจ หรือไม่พึงใจ ที่บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งต่างๆ

ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531 : 2) กล่าวถึง ทัศนคติที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคลว่า ทัศนคติ หมายถึง

- 1) ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคลในการที่จะสร้างความพร้อม ที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น ที่ได้รับมา
- 2) ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้าน สิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด

3) ในด้านพฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัวหรือความพร้อมที่จะตอบสนอง

จากคำจำกัดความต่างๆ เหล่านี้ จะเห็นได้ว่ามีประเด็นร่วมที่สำคัญดังนี้คือ

- 1) ความรู้สึกภายใน
- 2) ความพร้อม หรือ แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ทักษะคิดเป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรับรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมี พฤติกรรมได้ตอบ ในทางใดทางหนึ่งคือเป้าหมายของทักษะคิดนั้น

โดยสรุปทักษะคิดในงานนี้เป็นเรื่องของ จิตใจ ทำที่ ความรู้สึกนึกคิด และความ โน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับ การกรองสถานการณ์ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ทักษะคิดมีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่า ทักษะคิดประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์ และความรู้สึกนั้นออกมา โดยทางพฤติกรรม

2.1.2 องค์ประกอบของทักษะคิด

จากความหมายของทักษะคิดดังกล่าว ซิมบาโด และเอบบีเซน (Zimbardo and Ebbesen, 1970 อ้างถึงในพรทิพย์ บุญนิพัทธ์, 2531 : 49) สามารถแยกองค์ประกอบของทักษะคิดได้ 3 ประการคือ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทั้งที่ชอบ และไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้ หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทักษะคิดที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่า สิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทักษะคิดที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไป ตามบุคลิกลักษณะของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจาก องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้น ส่วนประกอบทาง ด้านความคิด หรือความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ และส่วนประกอบนี้จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับ ความรู้สึกของบุคคล อาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกันทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้

2.1.3 การเกิดทัศนคติ (Attitude Formation)

กอร์ดอน อัลพอร์ท (Gordon Allport, 1975) ได้ให้ความเห็นเรื่องทัศนคติว่าอาจเกิดขึ้นจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

- 1) เกิดจากการเรียนรู้ เด็กเกิดใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับ วัฒนธรรม และประเพณีจากบิดามารดาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่แล้วรับมาปฏิบัติตามต่อไป
- 2) เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือ แยกสิ่งใดดี ไม่ดี เช่น ผู้ใหญ่กับเด็กจะมีการกระทำที่แตกต่างกัน
- 3) เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น บางคนมีทัศนคติไม่ดีต่อครู เพราะเคยตำหนิตน แต่บางคน มีทัศนคติ ที่ดีต่อครูคนเดียวกันนั้น เพราะเคยชมคนเสมอ
- 4) เกิดจากการเลียนแบบ หรือ รับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น เด็กอาจรับทัศนคติของบิดามารดาหรือ ครูที่ตนนิยมชมชอบ มาเป็นทัศนคติของตนได้

เครช และ ครัทซ์ฟิลด์ (Krech and Crutchfield, 1948) ได้ให้ความเห็นว่าทัศนคติอาจเกิดขึ้นจาก

- 1) การตอบสนองความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของคนได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของคนไม่ได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น
- 2) การได้เรียนรู้ความจริงต่างๆ อาจโดยการอ่าน หรือ จากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้นบางคนจึงอาจเกิดทัศนคติไม่ดีต่อผู้อื่น จากการฟังคำติฉินที่ใคร มาบอกไว้ก่อนก็ได้
- 3) การเข้าไปเป็นสมาชิก หรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักชอบรับเอาทัศนคติของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้น ไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป

4) ทักษะที่มีส่วนสำคัญกับบุคลิกภาพของบุคคลนั้นด้วย คือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์มักมองผู้อื่นในแง่ดี ส่วนผู้ปรับตัวยากจะมีทัศนคติในทางตรงข้าม คือ มักมองว่า มีคนคอยอิจฉาริษยา หรือคิดร้ายต่างๆ ต่อตน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 64- 65) กล่าวถึงการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทัศนคติ (Source of Attitude) ต่าง ๆ ที่อยู่มากมาย และแหล่งที่ทำให้คนเกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ

- 1) ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specie Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เขาเคยมีประสบการณ์มาก่อน
- 2) การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น (Communication from others) จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่างๆ จากผู้อื่น ได้เช่น เด็กที่ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่จะเกิดทัศนคติต่อการกระทำต่างๆ
- 3) สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กที่เคารพเชื่อกับพ่อแม่ จะเลียนแบบการแสดงท่าชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งตามไปด้วย
- 4) ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น

2.1.4 การก่อตัวของทัศนคติ (The Formation of Attitude)

ธงชัย สันติวงษ์, (2539 : 166 -167) กล่าวว่า ทัศนคติก่อตัวเกิดขึ้นมาและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน คือ

- 1) การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivation) ทัศนคติจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงผลักดันทางร่างกาย ตัวบุคคลจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่สามารช่วยให้อา่มีโอกาสตอบสนองความต้องการของคนได้
- 2) ข่าวสารข้อมูล (Information) ทัศนคติจะมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับรวมทั้งลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสาร ด้วย กลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นและเข้าใจปัญหาต่างๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่บุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิด และสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้
- 3) การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทัศนคติบางอย่างมาจากกลุ่มต่างๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว วัด กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา

กลุ่มสังคมต่างๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่างๆ แต่ยังมี การ ถ่ายทอด ข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้างทัศนคติขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ร่วมงาน เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (Primary group) ที่จะเป็ นแหล่งสร้างทัศนคติให้แก่บุคคลได้

4) ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของที่มีต่อวัตถุสิ่งของ ย่อมเป็นส่วนสำคัญที่ จะทำให้บุคคลต่างๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มี ประสบการณ์มาจนกลายเป็นทัศนคติได้

5) ลักษณะท่าทาง (Personality) ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญ ในการสร้างทัศนคติให้กับบุคคล

ปัจจัยต่างๆ ของการก่อตัวของทัศนคติเท่าที่กล่าวมาข้างคั้นั้น ในความเป็นจริงจะมีได้มี การเรียงลำดับตามความสำคัญแต่อย่างใดเลย ทั้งนี้เพราะปัจจัยแต่ละทางเหล่านี้ ตัวไหนจะมี ความสำคัญต่อการก่อตัวของทัศนคติมากหรือน้อยย่อมสุดแล้วแต่ว่า การพิจารณาสร้างทัศนคติ ต่อ สิ่งคั้งกล่าว จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยใดมากที่สุด

2.1.5 ประเภทของทัศนคติ

บุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1) ทัศนคติทางเชิงบวก เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรืออารมณ์ จากสภาพจิตใจได้ตอบในด้านต่างๆ ต่อบุคคลอื่น หรือ เรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์กรอื่นๆ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกร ย่อมมีทัศนคติ ทางบวก หรือ มีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตร และให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วย การเข้าเป็น สมาชิก และร่วมในกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ เป็นต้น

2) ทัศนคติทางลบ หรือไม่ดี คือ ทัศนคติที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้รับ ความเชื่อถือ หรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคล หนึ่ง เรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงานองค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการของ องค์กร และอื่นๆ เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่บางคน อาจมีทัศนคติเชิงลบต่อบริษัท ก่อให้เกิดอคติขึ้น ในจิตใจของเขาจนพยายามประทุพติ และปฏิบัติต่อต้านกฎระเบียบของบริษัทอยู่เสมอ

3) ประเภทที่สาม ซึ่งเป็นประเภทสุดท้าย คือ ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็น ใน เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กร และอื่นๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักศึกษาบางคนอาจมีทัศนคตินี้เฉยๆอย่างไม่มีความคิดเห็น ต่อปัญหาได้เพียง เรื่องกฎระเบียบ ว่า ด้วยเครื่องแบบของนักศึกษา

ทัศนคติทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่นๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์

2.1.6 หน้าที่หรือกลไกของทัศนคติ (The Function of Attitude)

แดลเนียบล แคทซ์ (Daniel Katz, 1960 : 163 – 191) ได้อธิบายถึง หน้าที่หรือกลไกของทัศนคติที่สำคัญ ไว้ 4 ประการดังนี้คือ

1) เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัยทัศนคติเป็นเครื่องยึดถือสำหรับการปรับ พฤติกรรม ของตนให้เป็นไปใน ทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนสูงที่สุด และให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนี้ ทัศนคติจึงสามารถเป็นกลไก ที่จะสะท้อน ให้เห็น ถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์และที่ไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เอง ที่จะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไป ในทางที่ต้องการ มากที่สุด

2) เพื่อป้องกันตัว (Ego-Defensive) โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริงในสิ่งซึ่งเป็นที่ขัดแย้ง กับความนึกคิดของตน (Self-Image) ดังนี้ ทัศนคติจึงสามารถสะท้อนออกมาเป็นกลไกที่ป้องกันตัว โดยการแสดงออกเป็นความรู้สึก คุกเขยิบยอมหรือดิ้นรนนิทาคนอื่น และขณะเดียวกันก็จะยกตนเองให้สูงกว่าด้วยการมีทัศนคติที่ดีว่า คนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น การก่อตัวที่เกิดขึ้นมาของทัศนคติในลักษณะนี้ จะมีลักษณะแตกต่างจากการมีทัศนคติเป็นเครื่องมือในการปรับตัวดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ทัศนคติจะมีใช้พัฒนาขึ้นมาจากการมีประสบการณ์กับสิ่งนั้นๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้ตนเอง และสิ่งที่เป็น

เป้าหมายของการแสดงออกมาซึ่งทัศนคตินั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาผู้นั้นหวังใช้เพียงเพื่อการระบายความรู้สึกเท่านั้น

1) เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (Value Expressive) ทัศนคตินั้นเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่างๆ และด้วยทัศนคตินี้เอง ที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่างๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนั้น ทัศนคติจึงสามารถใช้สำหรับอธิบาย และบรรยายความเกี่ยวกับค่านิยมต่างๆ ได้

2) เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบเป็นความรู้ (Knowledge) ทัศนคติจะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลจะสามารถใช้ประเมินและทำความเข้าใจ กับสภาพแวดล้อม ที่มีอยู่รอบตัวเขา ด้วยกลไกดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้และเข้าใจถึงระบบ และระเบียบของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเขาได้

2.1.7 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude Change)

เซอร์เบริท ซี.เคลแมน (Herbert C.Kelman, Compliance, 1967 : 469) ได้อธิบายถึง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยมีความเชื่อว่า ทัศนคติอย่างเดียวกัน อาจเกิดในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกัน จากความคิดนี้ เซอร์เบริท ได้แบ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติออกเป็น 3 ประการคือ

1) การยินยอม (Compliance) การยินยอมจะเกิดได้เมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขา และมุ่งหวังจะได้รับความพอใจจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมทำตามสิ่งที่อยากให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่า จะได้รับรางวัล หรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วย และทำตาม ดังนั้นความพอใจ ที่ได้รับจากการยอมทำตามนั้น เป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคม หรืออิทธิพลของสิ่งที่ก่อให้เกิดการยอมรับนั้น กล่าวได้ว่า การยอมทำตามนี้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งจะมีพลังผลักดัน ให้บุคคลยอมทำตามมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือความรุนแรงของรางวัลและการลงโทษ

2) การเลียนแบบ (Identification) การเลียนแบบเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจาก การที่บุคคลต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น จากการเลียนแบบนี้ทัศนคติ ของบุคคลจะเปลี่ยนไป มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่า การเลียนแบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งเป็นพลังผลักดัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ความโน้มแน่วใจของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของผู้ส่งสาร บุคคลจะรับเอาบทบาททั้งหมดของคนอื่น มาเป็นของตนเอง หรือแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกันบุคคลจะเชื่อในสิ่งที่ตัวเอง เลียนแบบแต่ไม่รวมถึงเนื้อหาและรายละเอียดในการเลียนแบบ ทัศนคติของบุคคล จะเปลี่ยนไปมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับ สิ่งเร้าที่ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง

3) ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ซึ่งตรงกับความต้องการภายในค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจที่ได้จะขึ้นอยู่กับ เนื้อหารายละเอียดของพฤติกรรมนั้นๆ

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมถูกระทบไม่ว่า จะในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติทั้งสิ้น

นอกจากนี้องค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสารตลอดจน ช่องทางในการสื่อสาร ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ทัศนคติของบุคคล เมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทน แต่ก็

สามารถ เปลี่ยน ได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อ และสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมี ความสัมพันธ์กับค่านิยม ของบุคคลนั้น นอกจากนี้ อาจเกิดจากการยอมรับโดยการบังคับ เช่นกฎหมาย ข้อบังคับ

2.1.8 การเปลี่ยนทัศนคติ มี 2 ชนิด คือ

- 1) การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง ทัศนคติของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวกด้วย และทัศนคติที่เป็นไป ในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบด้วย
- 2) การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยนทัศนคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ก็จะลดลงไปในทางลบ และถ้าเป็นไป ในทางลบ ก็จะกลับเป็นไปในทางบวก

เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของทัศนคติแล้ว จะเห็นองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ก็คือการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะ ไม่ว่าทัศนคติจะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง การสื่อสารกับผู้อื่น สิ่งที่เป็นแบบอย่าง หรือความเกี่ยวข้องกับสถาบัน ก็มักจะมีการสื่อสารแทรกอยู่เสมอ กล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างมากที่มีผลทำให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ

ทัศนคติมีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะ โรเจอร์ส (Rogers, 1973) กล่าวว่า การสื่อสารก่อให้เกิดผล 3 ประการคือ

- 1) การสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร
- 2) การสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร
- 3) การสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร

การแสดงพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ประการนี้ จะเกิดในลักษณะต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อผู้รับสาร ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น และการเกิดความรู้ความเข้าใจนี้ มีผลทำให้เกิดทัศนคติต่อเรื่องนั้น และสุดท้ายก็จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่กระทำต่อเรื่องนั้นๆ ตามมา

2.1.9 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร (Attitude Change : Communication)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 5) กล่าวว่า ทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจโดยการได้รับข้อมูล ข่าวสารจากผู้อื่น หรือจากสิ่งต่างๆ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของทัศนคติ ในส่วนของการรับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบส่วนอื่นจะมีแนวโน้ม ที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย กล่าวคือ เมื่อองค์ประกอบของทัศนคติในส่วนของกรรับรู้เชิงแนวคิดเปลี่ยนแปลง จะทำให้องค์ประกอบ ในส่วนของอารมณ์ (Affective Component) และ องค์ประกอบในส่วนของพฤติกรรม (Behavioral Component) เปลี่ยนแปลงด้วย

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร พิจารณาจากแบบจำลองการสื่อสารของ ลาสเวล (Lasswell, 1948) ซึ่งได้วิเคราะห์กระบวนการสื่อสารในรูปของ ใคร พูดอะไร กับใคร อย่างไร และ ได้ผลอย่างไร ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นตัวแปรต้น และตัวแปรตาม กล่าวคือ ใคร (ผู้ส่งสาร) พูดอะไร (สาร) กับใคร (ผู้รับสาร) อย่างไร (สื่อ) ก็คือตัวแปรต้น ส่วนได้ผลอย่างไร (ผลของการสื่อสาร) ก็คือตัวแปรตามตัวแปรต้นทั้ง 4 ประการ ซึ่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มีลักษณะดังนี้

ผู้ส่งสาร (Source) ผลของสารที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร ลักษณะของผู้ส่งสารบางอย่าง จะสามารถ มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นมากกว่าลักษณะอื่นๆ เช่น ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการคือ ความเชี่ยวชาญ (Expertness) และ ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือสูง จะสามารถชักจูงใจได้ดีกว่า ผู้ส่งสารที่มี ความน่าเชื่อถือต่ำ นอกจากนี้บุคลิกภาพ (Personality) ของผู้ส่งสารก็มีความสำคัญต่อการยอมรับ

สาร (Message) ลักษณะของสารจะมีผลต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับของบุคคล ถ้าเตรียมเนื้อหาสารมาเป็นอย่างดีผู้รับสารก็อยากฟัง ดังนั้นการเรียงลำดับของเนื้อหาความชัดเจนของเนื้อหา สาร ความกระชับ เป็นต้น จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ต่อการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ

สื่อ (Channel) หรือช่องทางการสื่อสาร เป็นเรื่องของประเภทและชนิดของสื่อที่ใช้

ผู้รับสาร (Receiver) องค์ประกอบของผู้รับสารที่จะทำให้เกิดการจูงใจที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สติปัญญา ทัศนคติ ความเชื่อ ความเชื่อมั่นในตนเอง การมีส่วนร่วม การผูกมัด เป็นต้น

แมคไกวอร์ (McGuire อังใน อรวรรณ ปีลันธนโรวาท, 2537) กล่าวว่า ตัวแปรทั้ง 4 ประการข้างต้นนี้ก่อให้เกิดตัวแปรตาม คือผลของการสื่อสารเป็นไปตามลำดับขั้น 5 ขั้นหลัก คือ

- 1) ความตั้งใจ/ความสนใจ (Attention)

- 2) ความเข้าใจ (Comprehension)
- 3) ความยอมรับข้อสาร (Yielding)
- 4) การเก็บจำสารไว้ (Retention)
- 5) การกระทำ (Action)

โดยผู้รับสารต้องผ่านไปที่ละขั้น เพื่อที่การสื่อสารจะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ครบถ้วนตามกระบวนการ ซึ่งในสภาพการณ์ปกติขั้นตอนแรกๆ จะต้องเกิดขึ้นก่อน เพื่อที่จะขั้นตอนต่อๆ ไปจะเกิดขึ้นได้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม (Attitude Change: Social Influence) อิทธิพลทางสังคมมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการตัดสินใจ เพราะในขณะที่ตัดสินใจ ย่อมมีกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้ปวยเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูง เป็นต้น

แมค ไกวร์ และ มิลแมน (McGuire and Millman, 1965) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยใช้อิทธิพล ทางสังคม เกิดจากความเชื่อที่ว่า บุคคลจะพัฒนาทัศนคติของตนเองในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นในสังคม สิ่งที่มีอิทธิพลทางสังคม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานสำหรับประเมินทัศนคติความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะใช้กลุ่มอ้างอิงเพื่อประเมินทัศนคติของตนและตัดสินใจว่าทัศนคติของตนถูกต้อง เพราะคิดว่าคนส่วนใหญ่ในกลุ่มมีทัศนคติเช่นเดียวกับตน

วัตสัน และ จอห์นสัน (Watson and Johnson, 1972) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้ดังนี้

- 1) ทัศนคติของบุคคลจะมีผลอย่างมากจากกลุ่มที่เขามีส่วนร่วม และกลุ่มที่เขาต้องการจะร่วมด้วย
- 2) ถ้าทัศนคติของบุคคลสอดคล้องกับมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของกลุ่มจะเป็นการเสริมแรง (Reinforcement) ให้กับทัศนคตินั้นมากขึ้น ในทางตรงข้าม จะเป็นการลงโทษ (Penalty) ถ้าบุคคลนั้นมีทัศนคติไม่ตรงกับมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของกลุ่ม
- 3) บุคคลที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม หรือติดตามอยู่กลุ่มมาก จะเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ยากที่สุด ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นความพยายามของบุคคลภายนอก
- 4) การสนับสนุน หรือเห็นด้วยกับทัศนคติบางอย่างของสมาชิกในกลุ่มแม้เพียง

1 คนเท่านั้น ก็สามารถลดอิทธิพลของกลุ่มใหญ่ที่มีต่อทัศนคติของสมาชิกในกลุ่มได้

5) แม้เป็นเพียงสมาชิก 2 คน ในกลุ่มเท่านั้น ที่ยึดมั่นในความคิดหรือทัศนคติบางอย่าง ก็จะมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มได้

6) การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มและการตัดสินใจกลุ่ม จะช่วยลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ถ้ากลุ่มตัดสินใจยอมรับทัศนคติใหม่ สมาชิกในกลุ่มก็จะยอมรับทัศนคติด้วย

7) ถ้าบุคคลเปลี่ยนแปลงกลุ่มอ้างอิงของคน ทัศนคติของบุคคลก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย

2) บุคคลอ้างอิง (Reference Individuals) หมายถึง บุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานเพื่อประเมินทัศนคติความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อิทธิพลของผู้อื่นที่มีต่อทัศนคติของบุคคล ตรงกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เรียกว่า การเลียนแบบ (Identification) ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลรับเอาคุณสมบัติของผู้อื่น เช่น ความคิด ทัศนคติ พฤติกรรม เป็นต้น มาเป็นของตน

ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของทัศนคติในส่วนของ การรับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบส่วนอื่นจะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540 : 6) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การท่องเที่ยวโดยผู้ท่องเที่ยวไม่มุ่งหวังที่จะได้รับผลตอบแทน แต่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน หย่อนอารมณ์ เพื่อทำนุบำรุงสุขภาพและเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น

เสกสรรค์ ขงวนิชย์ (อ้างใน ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2545 : 6) ได้ให้ความหมายของ “การท่องเที่ยว” ไว้ คล้ายกับแนวคิดของ ภราดร พัทธวิเชียร (อ้างใน ระพีพรรณ ทองหล่อ

และคณะ, 2545 : 5) โดยทั้ง 2 ท่าน ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะที่จัดว่าเป็นการท่องเที่ยวจะต้อง

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary)
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

เสรี วงศ์ไพจิตร (อ้างใน ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2545 : 6) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิบัติสัมพันธ์หรือการกระทำต่อกันและกันของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ รัฐบาล และชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน ในการดึงดูดใจและต้อนรับจับคู่กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน

จากคำนิยามของนักวิชาการเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวที่กล่าวข้างต้นนั้น สามารถสรุปความหมายได้ว่า “การท่องเที่ยว” หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อทำการศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจ หรือก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและสังคม โดยมีใจเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

2.2.2 ประเภทของการท่องเที่ยว

สมิธ (Smit, 1977 : 2-3) (อ้างใน ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2547 : 8) ได้อธิบายถึงประเภทของการท่องเที่ยว หมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว โดยจำแนกตามที่เหมาะสมปลายทางของการท่องเที่ยว (Type of Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยวได้ 7 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตการณ์แสดงออกทางวัฒนธรรมและแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งรวมไปถึงการ ไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อนและเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่างๆ

2. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและบางกรณีก็เข้าร่วมใช้ชีวิตชีวิตเก่าๆ ที่ได้สูญหายไปหมดแล้ว ท้องถิ่นเก่าๆ ที่มีสีสันเป็นสิ่งดึงดูดใจมาก ซึ่งอาจรวมงานเทศกาล เครื่องแต่งกายตามประเพณี การเร่ร่อนพื้นบ้าน การแสดงศิลปะและหัตถกรรมรุ่นโบราณ

3. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพิพิธภัณฑสถาน และโบสถ์เก่าๆ ที่เน้นความรุ่งเรืองของอดีต อาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่างๆ การแสดงแสงเสียงเหตุการณ์เด่นๆ ในอดีตกาล

4. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ กล่าวคือ คือคุณนักรท่องเที่ยวมาจากแดนไกล แต่ข้อนี้จะเน้นสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเน้นชาติพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติและ การชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นที่พิภพที่อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งจะรวมการถ่ายภาพ การเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์

5. การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา นันทนาการ ว่ายน้ำรักษาโรค การอาบแดดและการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ สถานที่ดังกล่าว เช่น หาดทราย ชายทะเล ชายหาด ที่มีแนวต้นไม้ร่มรื่น สนามกอล์ฟชั้นเยี่ยม หรือสนามเทนนิสชั้นเลิศ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ เป็นต้น

6. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่น คือ การประชุมหรือการพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วย เมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลากหลายประเภท บางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมแล้วแต่นักท่องเที่ยวจะต้องการอะไร

7. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Inventive Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการของหน่วยงานและบริษัท ห้างร้านต่างๆ เพื่อการดูงาน การประชุม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและเพื่อนันทนาการ โดยหน่วยงานและบริษัท ห้างร้าน จะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้ทั้งหมด

2.2.3 ประเภทของนักท่องเที่ยว

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2545 : 6) ได้กล่าวถึงประเภทของนักท่องเที่ยว (Types of tourists) หมายถึง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรสนิยมและแบบแผนการท่องเที่ยวแตกต่างกัน เนื่องจากสินค้าทางการท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Product) เป็นธุรกิจที่ขายฝัน กล่าวคือ นอกจากค่าใช้จ่ายเล็กๆ น้อยๆ เป็นค่าสินค้าของที่ระลึกแล้ว นอกจากนั้นจะเป็นค่าซื้อประสบการณ์ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาประเภทของนักท่องเที่ยวทั้งจากแง่มุมของประชากรศาสตร์ (Demographics) ได้แก่ รายได้ อาชีพ เพศ ถิ่นที่อยู่และแง่มุมทางด้านจิตวิทยา (Psychographics) ได้

จำแนกประชากรสหรัฐอเมริกา ออกเป็น 5 กลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มที่เน้นตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Psychocentrics) ไปจนถึงกลุ่มที่มีความสนใจหลากหลาย (Allocentric)

1. นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Psychocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่คิดหรือสนใจแค่ปัญหาเล็กๆ ในชีวิตของตนเอง ชอบสถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นที่รู้จักกันดี ไม่ต้องการทดลองสิ่งแปลกใหม่ทั้งที่พัก อาหาร สิ่งบันเทิง และบุคคลใหม่ๆ ไม่ต้องการพบสิ่งที่ยุ่งยาก และเหตุการณ์ที่ผิดปกติ

2. นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองปานกลาง (Near Psychocentrics) เป็นพวกที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการเน้นตัวเองและการเดินสายกลาง

3. นักท่องเที่ยวประเภทเดินสายกลาง (Mid-Centrics) เป็นพวกที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง ไม่ได้ชอบผจญภัยแต่ก็ไม่รังเกียจการทดลองสิ่งใหม่ๆ トラバเท่าที่ไม่ได้เสี่ยงอันตรายเกินไปหรือไม่ผิดปกติจนเกินไป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มนี้

4. นักท่องเที่ยวประเภทชอบความหลากหลายพอควร (Near Allocentrics) เป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างกลุ่มเดินสายกลางและกลุ่มที่มีความสนใจหลากหลาย

5. นักท่องเที่ยวประเภทมีความสนใจหลากหลาย (Allocentrics) เป็นนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่สนใจในกิจกรรมหลากหลาย เป็นพวกที่เปิดเผยมุมมองที่มีความมั่นใจในตนเอง ชอบผจญภัยอย่างมากและเต็มใจออกไปเผชิญโลกเผชิญชีวิต การเดินทางกลายเป็นช่องทางให้พวกเขาได้แสดงออกอย่างเต็มที่ด้วยความอยากรู้อยากเห็น และได้สนองความอยากรู้อยากเห็นของพวกเขาด้วย เป็นกลุ่มที่ชอบทดลองของใหม่ๆ ทั้งที่พัก อาหาร การบันเทิง และผู้คนที่แตกต่างกันไปจากคน ซึ่งนักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Psychocentrics) ไม่อาจยอมรับได้

2.2.4 ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2547 : 10) ได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภททั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนต่างๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ถือได้ว่าเป็นการส่งสินค้าออกที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิตสินค้า คือ บริการต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อก็จะต้องมีการลงทุน ซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศและจะช่วยให้เกิดงานอาชีพอีกหลายแขนง เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทางด้านสังคม การท่องเที่ยวเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดพร้อมๆ กับการได้รับความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างออกไปอีกครั้ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับ

อุตสาหกรรมการเงินได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่าบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมือง (<http://www.tat.or.th>, 2 มีนาคม 2553) มีดังต่อไปนี้

1. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้ลำดับที่ 1 เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าออกอื่นๆ
2. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปของเงินตราต่างประเทศนี้ มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลยภาพชำระเงิน เช่น ในปี พ.ศ. 2534 การท่องเที่ยวทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศถึง 100,005 ล้านบาทนั้น รายจ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทย เป็นเงินเพียงประมาณ 32,802 ล้านบาท ส่วนที่เกินคุณนี้จึงมีส่วนช่วยแก้ไขการขาดดุลในด้านอื่นๆ ได้เป็นอย่างมาก
3. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง สร้างงาน สร้างอาชีพมากมาย และเป็นการเสริมอาชีพ โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม คนทำไร่ ทำนา ปีละประมาณ 5-6 เดือน ยังมีเวลาว่าง แม้แต่ฤดูทำนา ทำไร่อีกมีวันว่างอยู่ไม่น้อย อาชีพที่เกิดจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหารไปป้อนตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จะเป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้เพิ่มเติมได้เป็นอย่างดี หรือในเมืองท่องเที่ยวก็อาจจะเป็นผู้นำเที่ยว ถ้ามีเรือก็อาจนำมาดัดแปลงเป็นเรือนำเที่ยว เป็นต้น
4. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างอาชีพอย่างมากมาย และกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนในธุรกิจทางอ้อมอาจเป็นอาชีพเสริม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน การใช้เวลาว่างมารับจ้างก่อสร้าง เป็นต้น
5. การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ใด ก็จะต้องใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ซื้อผลิตผลพื้นเมือง และหากพักแรมก็จะต้องใช้จ่ายเป็นค่าที่พัก เงินที่จ่ายออกไปนี้จะไม่ตกอยู่เฉพาะกับโรงแรมแต่จะกระจายออกไปสู่ชาวบ้านที่ทำการผลิตผลิตเพื่อป้อนสู่โรงแรม เช่น ผู้เลี้ยงไก่ ผู้ปลูกผัก เป็นต้น เมื่อหัตถกรรมพื้นเมืองขายเป็นของที่ระลึก ได้ก็จะมีการใช้วัสดุพื้นบ้านมาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก แม้จะเป็นรายได้เล็กๆ น้อยๆ แต่เมื่อรวมกันเป็นปริมาณมากๆ ก็เป็นรายได้สำคัญ ซึ่งจะกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่า Multiplier Effect ทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมาก เมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ

วันที่.....	20 S.A. 2553
เลขทะเบียน.....	012263

รพ.
๑10.๕๒1
๑ 48๒ ๗
ช.นร.๕๕๓๗.

6. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจ่าย อาจเรียกได้ว่าเป็น Limitless Industry เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ จากสถิติที่ผ่านมา จำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติของโลก ได้มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ เมื่อปี พ.ศ. 2493 นักท่องเที่ยวนานาชาติทั่วโลกมีจำนวนเพียง 25 ล้านคน และได้เพิ่มขึ้นเป็น 290 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2527 กระจกั้นก็คือนักวิชาการทางการท่องเที่ยวก็ยังเชื่อว่า ปริมาณการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นแค่เพียงการเริ่มต้นเท่านั้น เพราะว่าประชากรของโลกจะเพิ่มจำนวนขึ้นตลอดเวลา ในขณะที่วิวัฒนาการด้านการขนส่งที่สามารถขนส่งผู้โดยสารได้จำนวนมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางถูกลง การเดินทางท่องเที่ยวจึงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุดแต่ก่อนเท่านั้น การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นเรื่องของความพึงพอใจของแต่ละบุคคล

7. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเหมือนการเกษตรอื่นๆ ผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยว คือ ความสวยงามของธรรมชาติ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ ภูเขา สภาพอากาศ และสิ่งที่มีนัยสำคัญสร้างขึ้น เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดวาอาราม โบราณสถาน อาคารบ้านเรือน ในท้องถิ่นตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรมที่มีความยั่งยืน ไม่ผันแปรหรือขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศดังเช่น การผลิตด้านเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมอื่น ไม่ต้องลงทุนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้รับการสนับสนุนและหันมาใช้อุตสาหกรรมนี้เป็นประโยชน์เพิ่มเติมต่ออาชีพเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิม นับเป็นความได้เปรียบอย่างมากของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

8. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สังคมไทยเป็นสังคมของชาติเก่าแก่สืบเนื่องมาเป็นพันปี จึงมีวัฒนธรรมระเบียบประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

9. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างประเทศก็ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะได้ช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งก็จะต้องมีผู้ลงทุนในหลายๆ ลักษณะเป็นการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นเหล่านั้น

10. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปแหล่งใดก็จะต้องมั่นใจว่าจะมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ฉะนั้นแหล่งใดที่นักท่องเที่ยวเข้าไปได้แหล่งนั้นจะต้องมีความปลอดภัยเพียงพอ

11. อุศนากรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพ สัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมได้พบปะทำความเข้าใจและเข้าใจกัน เมื่อประชากรในประเทศเดียวกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยการเดินทางไปมาหาสู่กัน ผลก็คือ ความสามัคคีสมานฉันท์ของคนในชาติ ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลก ที่จะช่วยกันรักษาสัมพันธไมตรีให้มั่นคงเป็นการช่วยจรรโลงสันติภาพแก่โลก

2.2.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

คำนิยามนอก (นามแฝง) (อ้างใน ภัททิรา นวลปลอด, 2533) ได้แบ่งองค์ประกอบการท่องเที่ยวไว้ 3 ประเภท ซึ่งอาจถือว่าเป็นหัวใจของการท่องเที่ยว องค์ประกอบดังกล่าว คือ

1. **สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)** หมายถึง สิ่งที่ดึงดูดโน้มน้าวใจให้เกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ แหล่งท่องเที่ยว (Tourism Attraction) หมายถึง พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือน พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือนจะต้องเป็นพื้นที่ที่มีสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ดังนั้น สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวจึงเป็นจุดหนึ่งที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวจะมีจุดที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจุดหนึ่งหรือหลายจุดก็ได้ ถ้ามีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวหลายจุด แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะมีนักท่องเที่ยวสนใจนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวกันมาก

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ยังสามารถแบ่งออกเป็นอีก 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ (Natural attraction factors)** คือ ความงามตามธรรมชาติที่สามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น หาดทรายที่สวยงาม สภาพป่า และชีวิตสัตว์ป่า เป็นต้น

2. **สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Historical and Cultural attraction factors)** อะไรก็ตามที่มนุษย์เราสร้างขึ้นแล้ว สามารถดึงดูดให้มนุษย์ไปเยือน หรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น สิ่งก่อสร้างที่เป็นสถาปัตยกรรม ได้แก่ วัด วัง เมืองโบราณที่สุโขทัย และอยุธยา เป็นต้น วิถีชีวิตจากการกระทำของคน เช่น ตลาดน้ำ ก็เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์ทำให้เกิดขึ้นมา ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ เช่น ลอยกระทง ฟ้อนรำ แห่งเทียนพรรษา เป็นต้น กิจกรรมต่างๆ ที่คนเราสร้างขึ้นมา เช่น การแสดงมหรรมดนตรี การจัดเทศกาล เช่น งานเทศกาลอาหาร งานเทศกาลผลไม้ เป็นต้น

2. **สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility)** หมายถึง สรรสิ่งทีรองรับในการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งถือว่าสำคัญมาก

ที่สุดคือเรื่องที่พักแรม ไม่ว่าจะเป็นที่พักในรูปแบบใด เช่น โรงแรม เกสต์เฮาส์ ฯลฯ สิ่งสำคัญอันดับรองลงมา คือ การบริโภค จึงต้องมีร้านอาหารบริการด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวตลอดจนข่าวสารข้อมูลเพื่อการเดินทางไว้บริการนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก บริการนำเที่ยวก็เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกสบาย การให้บริการนำเที่ยวเป็นหน้าที่ของบริษัทนำเที่ยวที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

3. การเข้าถึงได้ (Accessibility) หมายถึง การไปถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้ นั่นคือ จะต้องการคมนาคมขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีด้วยกัน 3 ทาง คือ ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ถ้าแหล่งท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ 3 ทาง แหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถจะพัฒนาได้ดี เมื่อมีทางคมนาคมขนส่งก็จะมีพาหนะขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ที่จะขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญของการเข้าถึงได้

วรรณ วรณานิข (อ้างใน ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2545 : 6-9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ 7 ประการ คือ

1. นักท่องเที่ยว
2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว
3. การคมนาคมขนส่ง
4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการ
5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกในด้านการเข้าเมือง
6. องค์ประกอบด้านโครงสร้างและพื้นฐาน
7. การสนับสนุนอื่นๆ

1. นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยจะถาวรหรือไม่ก็ตามไปยังบริเวณอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 ความสุขารมณ์ เพื่อเหตุผลเกี่ยวกับเหตุผลสถานของตนเอง เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเรื่องอื่นๆ อันเป็นเรื่องเฉพาะตัว

1.2 การประชุมประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นในเชิงวิทยาศาสตร์ เชิงการสำรวจวิจัย การบริหาร การทูตหรือศาสนา ฯลฯ

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง การรวบรวมเอาสินค้าและบริการหลายประเภททั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม

ประเพณีอันท้าขั้ไมตรี สาธารณูปโภคต่างๆ สินค้าเหล่านี้มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน และจะต้องเป็น สิ่งซึ่งนักท่องเที่ยวไปเที่ยวและเกิดความประทับใจ (Attraction) เพราะมีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆ หลายอย่างที่ทำให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าต่างๆ ดังนี้

2.1 คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาบันทางการเมือง สถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์ และสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ

2.2 วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะต่างๆ การละเล่นพื้นเมือง และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

2.3 ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพ เช่น ภูเขา แม่น้ำ น้ำตก ทะเล ป่าไม้ สัตว์ป่า และ อุทยานแห่งชาติ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การแสดง สวนสนุก และ สวนสัตว์

2.4 ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศเย็นสบาย ไม้ร้อนจัด และ หนาวจัด

3. การคมนาคมขนส่ง หมายถึง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ ในเรื่องการคมนาคมจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

3.1 รูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งแต่ละรูปแบบจะ แตกต่างกันไปตามลักษณะของการประกอบการ และตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

3.2 การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว สภาพการเดินทางสะดวก ปลอดภัย รวดเร็ว และมีมาตรฐานดีอย่างน้อย

3.3 การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว เป็นรูปแบบและมาตรฐานของการ คมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยวมีจำนวนเพียงพอหรือไม่ คุณภาพและ มาตรฐานของยานพาหนะ ตลอดจนความสะดวกและความปลอดภัย

3.4 แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว ต้องพิจารณาว่าเป็นแบบใด เช่น เป็น แบบหมู่คณะ กลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ยานพาหนะที่ใช้เป็นของส่วนตัวหรือของสาธารณะ

3.5 บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก ต่างๆ ในการใช้ยานพาหนะประเภทนั้น เช่น สถานีขนส่ง หรือบริการเดินทาง ระหว่างทาง ปลายทาง

3.6 รูปแบบหรือปัญหาการจราจรของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถมองเห็นชัดเจน คือ กรุงเทพมหานคร ประเทศคู่แข่งทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยมักจะใช้ปัญหาการจราจรใน กรุงเทพมหานครเป็นเครื่องชี้ถึงข้อเสียทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย

4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการ เป็นเอกสารเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่ และเอกสารแนะนำต่างๆ เช่น

4.1 การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น รายการเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดต่างๆ หรือเทศกาลของท่องเที่ยวแต่ละภาค เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แข่งเรือ เป็นต้น

4.2 การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆ โดยเผยแพร่เอกสารการนำเที่ยวแก่ชุมชน

4.3 อบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์เป็นการให้ความรู้แก่บุคคลที่สนใจในอาชีพการจ้ดนำเที่ยวและเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

4.4 รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว

4.5 จัดทำแผนที่เส้นทาง และแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการเดินทางท่องเที่ยว

4.6 การจัดบริการต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก อาหารและเครื่องดื่มของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง บริการสถานที่จอดรถยนต์ บริการสถานที่และอุปกรณ์การออกกำลังกายควรมีทุกรูปแบบให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท และเหมาะสมกับสถานที่ เช่น สนามกีฬา สระว่ายน้ำ สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เป็นต้น

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมือง เป็นสิ่งที่ธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงมากที่สุด อาจกระทำได้หลายอย่างเช่น

5.1 การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อได้รับความเดือดร้อน

5.2 การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันและระมัดระวังตนเพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ

5.3 กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

5.4 ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

5.5 จัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

นอกจากความปลอดภัยแล้วการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมือง ยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจตั้งแต่ก้าวแรกที่ได้เดินทางเข้าสู่เมืองนั้นๆ โดยให้ความสะดวกในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ระเบียบวิธีการเข้าเมือง เช่น การทำวีซ่าและศุลกากร
- การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสาร
- บริการการขนส่งระหว่างท่าอากาศยานหรือสถานีขนส่งกับที่พัก
- การอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่ผู้โดยสารที่สถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

6. องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจ การท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจได้แก่

6.1 การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการ และผู้ใช้บริการ รวมทั้งมีความปลอดภัย

6.2 การประปา สะอาดถูกหลักอนามัย และมีปริมาณเพียงพอแก่การบริการ

6.3 การสื่อสาร โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร สะดวก รวดเร็ว และมีปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ

6.4 ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ

6.5 สถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่างๆ ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และคำรักษาพยาบาลอยู่ในอัตราที่ยุติธรรม

7. การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเงินการธนาคาร ระเบียบต่างๆ สถานที่ศึกษาหรือแหล่งค้นคว้าทางด้านต่างๆ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรี

2.2.6 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยว

สภาพสังคมปัจจุบันประชาชนต้องมีการแข่งขันเพื่อหางานทำและต้องทำงานหนัก เพื่อความอยู่รอดของตนและครอบครัว จึงไม่มีเวลาว่างพอที่จะสนใจเกี่ยวกับการพักผ่อนหรือเดินทางไปท่องเที่ยวมากนัก แต่ยังมีประชากรบางกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีเวลาว่างหรือพอที่จะปลีกตัวเองจากงานประจำเพื่อไปพักผ่อนได้ยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

โดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวคือ (ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2545 : 12)

1. ความเคร่งเครียดจากการทำงาน
2. รายได้ของประชากรดีขึ้น
3. การคมนาคมสะดวก
4. มีเวลาว่าง

5. จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น

6. เหตุผลส่วนบุคคล

มีนักจิตวิทยาหลายท่านที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแรงจูงใจ ท่านแรกที่ได้ตั้งทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับแรงจูงใจและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายจนถึงทุกวันนี้ คือ Maslow ทฤษฎีดังกล่าวมีสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ

1. มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการมีอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด แต่สิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งเหล่านั้นอยู่แล้วหรือยัง ขณะที่ความต้องการใดมีการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ กระบวนการนี้ไม่มีที่สิ้นสุด และจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของมนุษย์มีเป็นลำดับที่สำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้มีการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะมีการเรียกร้องให้ตอบสนองทันที

การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวมักจะมีแรงผลักดัน (Motivator) อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งได้แบ่งแรงผลักดันดังกล่าวไว้ 4 ประการ ดังนี้ คือ

1. แรงผลักดันทางกายภาพ (Physical Motivation) เป็นแรงผลักดันเพื่อต้องการความผ่อนคลายด้านกายภาพ เป็นการพักผ่อนรูปแบบหนึ่ง เช่น กิจกรรมทางกีฬา การบำบัดทางการแพทย์ด้วยวิธีพิเศษ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของแต่ละบุคคล ในกรณีนี้ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อการรักษาสุขภาพ การพักผ่อน รวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬา เช่น การเล่นสกี ตกปลา และล่าสัตว์ เป็นต้น เพื่อให้พ้นจากภาวะการดำเนินชีวิตที่เคร่งเครียดและยุ่งระเหิด

2. แรงผลักดันทางวัฒนธรรม (Cultural Motivators) เป็นแรงผลักดันซึ่งก่อให้เกิดความปรารถนาในการเดินทางเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศอื่น ๆ และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศนี้เป็นความอยากรู้อยากเห็นตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งแสดงออกในรูปของ ศิลปะ คนตรี วรรณกรรม และนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น จึงเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งสำคัญของประเทศอื่นๆ เช่น โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่นต่างๆ เป็นต้น

3. แรงผลักดันระหว่างตัวบุคคล (Interpersonal Motivators) เป็นแรงผลักดันในลักษณะของความต้องการที่จะไปเยี่ยมญาติ เพื่อนฝูง หรือพบปะผู้คนที่มีความคิดใหม่ๆ หรือแสวงหาเพื่อนต้องการหลบออกจากงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ หลีกหนีจากสภาพจำเจในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

4. แรงผลักดันทางเกียรติยศและสถานภาพ (Status and Prestige Motivators) เป็นแรงผลักดันในลักษณะที่แสดงถึงสถานภาพและเกียรติยศของบุคคล ซึ่งอยู่ในลักษณะของการเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจในด้านหน้าที่การงานของตน หรือเพื่อการศึกษาดูงาน ตลอดจนเพื่อความสำเร็จขั้นสูงในอาชีพของคนอีกด้วย

จากแรงผลักดันในการเดินทางทั้ง 4 ประการนี้ สามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวของบุคคลทั่วไปแบ่งได้เป็น 8 ประการ คือ

1. เพื่อการพักผ่อนให้เกิดความสดชื่นทั้งร่างกายและจิตใจ (For relaxation and refreshment of body and mind) สำหรับชีวิตสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยความรีบเร่ง เคร่งเครียด และความเหน็ดเหนื่อย
2. เพื่อการรักษาสุขภาพ (For health purposes) เช่น การพักผ่อนต่างๆ การบำบัดด้วยวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ การอาบน้ำแร่ และการอาบแดดเพื่อสุขภาพ เป็นต้น
3. เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางกีฬา (For active participation in a wide variety of sport) เช่น การเดินแข่งขัน การปีนเขา เล่นสกี เล่นเรือใบ ตกปลา และล่าสัตว์ เป็นต้น
4. เพื่อความพอใจและความสนุกสนานตื่นเต้นส่วนตัวเป็นครั้งคราว (For sheer pleasure, fun and excitement) ในลักษณะที่เป็นช่วงวันหยุดพักผ่อน
5. เพื่อความสนใจในสิ่งสำคัญของประเทศอื่น (For interest in "foreign parts, especially in places) โดยเฉพาะสถานที่ที่มีโบราณสถาน วัฒนธรรมที่เก่าแก่ หรือสถานที่ที่มีการเฉลิมฉลองในด้านศิลปะ การดนตรี และการละคร เป็นต้น
6. เพื่อเหตุผลระหว่างตัวบุคคล (For interpersonal reasons) เช่น การไปเยี่ยมญาติ การแสวงหาเพื่อนใหม่ๆ การหลบหนีจากการพบปะสนทนาที่ซ้ำซากจำเจต่างๆ
7. เพื่อเหตุผลทางด้านจิตใจ (For Spiritual purposes) เช่น การประกอบพิธีทางศาสนา ในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
8. เพื่อเหตุผลทางธุรกิจและอาชีพ (For professional or business reasons) เช่น การเข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศในสาขาอาชีพเดียวกัน การสัมมนาของสมาชิกที่สังกัดในองค์กรเดียวกัน เป็นต้น

2.2.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลเสียแล้วจะมีมากกว่าหลายเท่า และครอบคลุมประชาชนในท้องถิ่นมากมายหลายสาขาอาชีพ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

มีการสร้างงานหรืออาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่วุ่นวายมากมาย จึงทำให้ฐานะและความ เป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น (วิชัย เทียนน้อย, อังใน ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2545 : 20-23) ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางตรง ได้แก่

1. งานหรืออาชีพเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม ในย่านเมืองอันเป็นแหล่งการท่องเที่ยวสำคัญทุก แห่งจะต้องจัดสถานที่พักอาศัยขึ้นมาก เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ผ่านเข้ามาเข้าพักอาศัยหลับนอน เป็นการชั่วคราว ที่พักที่จัดขึ้นบริการนักท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ โรงแรม บังกะโล และรีสอร์ท เป็นต้น

2. งานหรืออาชีพเกี่ยวกับร้านอาหาร การบริการทางด้านอาหาร นับว่าเป็นเรื่อง ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวทุกคนต้องใช้บริการ นักท่องเที่ยวที่เดิน ทางเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยวต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนไม่น้อยเพื่อซื้ออาหารรับประทาน ด้วยเหตุ นี้เองตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ จึงมีการจัดสถานที่เพื่อบริการทางด้านอาหารอย่างพอเพียง

3. งานหรืออาชีพเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ นับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ หรือผู้จัดการนำเที่ยวจะเป็นผู้ที่ให้ข่าวสาร หรือข้อมูลทุกรูปแบบแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร สถานที่ และ รายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้นๆ

4. งานหรืออาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง งานหรืออาชีพที่ทำรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ กิจกรรมบริการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ สำหรับ นักท่องเที่ยวที่มาจากต่างประเทศส่วนใหญ่จะเดินทางโดยเครื่องบิน และมาใช้บริการทางด้าน รถไฟหรือรถยนต์ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการ ส่วนนักท่องเที่ยวที่เป็นคนไทยก็จะใช้ บริการขนส่งในท้องถิ่นที่มีอยู่เช่นเดียวกัน

5. งานเกี่ยวกับการจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใด มักจะซื้อของที่ระลึกไปฝากญาติพี่น้องและเพื่อนเสมอ และ นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปจะมีความสุขกับการซื้อของที่ระลึกและของพื้นเมืองเหล่านั้น เช่น เปลือก หอย เครื่องปั้นดินเผา ค่านเกวียน เครื่องจักรสาน เครื่องเงิน และสิ่งของแกะสลัก เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางอ้อม ได้แก่

1. การผลิตสินค้าพื้นเมืองหรือผลิตของที่ระลึก แรงงานที่นำมาผลิตของที่ระลึกในท้องถิ่น ต่างๆ จะมีจำนวนไม่น้อย เพราะสินค้าพื้นเมืองหรือของที่ระลึกเหล่านี้จะเป็นที่ต้องการของ

นักท่องเที่ยว ถ้าหากสินค้าจำพวกนี้ขายได้ปริมาณมาก จะทำให้ผู้ประกอบการต้องจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ทำให้รายได้อันเกิดจากการท่องเที่ยวกระจายไปสู่ชนบทอีกด้วย

2. การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ประเภทหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการประกอบอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัว สุกร เป็ด ไก่ ปลา กุ้ง ซึ่งนับวันจะขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง เพราะร้านอาหาร โรงแรม หรือนักท่องเที่ยวที่มาพักอาศัยจำเป็นต้องสั่งซื้อสินค้าประเภทนี้เพิ่มขึ้น จึงทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

3. การผลิตพืชผักผลไม้ ตามปกติแล้วประชากรของประเทศไทยส่วนมากจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถ้าหากมีการพัฒนาที่ท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง จะทำให้พืชผักผลไม้จำหน่ายได้ราคาดีขึ้น ประชาชนก็จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

4. อาชีพการก่อสร้างและบริการอื่นๆ เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวออกไปในแหล่งท่องเที่ยวใด ปัจจัยที่จะสนับสนุนกิจการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการก่อสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว

2.3.1 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน
2. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างจิตสำนึก (Awareness) และความเข้าใจ (Understanding) ที่ถูกต้องต่อการท่องเที่ยวอย่างได้ความรู้และมีความรับผิดชอบ
3. เพื่อคงไว้ซึ่งคุณภาพที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จำเป็นต้องมีแนวทางการจัดการต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจนไว้ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 20)

1. แนวทางการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมการเกี่ยวกับพื้นที่ เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นับตั้งแต่การศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ การกำหนดขอบเขตของพื้นที่กิจกรรมระหว่างเขตท่องเที่ยวและเขตอนุรักษ์ จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบางและให้ความ

เหมาะสมกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการกำหนดข้อกำหนด และวินัยต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน

2. แนวทางการสร้างสื่อความหมายและบริการความรู้

เมื่อกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำเป็นจะต้องมีการจัดสื่อประกอบการท่องเที่ยว ทั้งในแง่ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมบุคลากรท้องถิ่นที่มีความรู้ให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะทางที่มีคุณภาพและถูกกฎหมายพร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์ให้ทันกับทิศทางการพัฒนา ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่พบเห็น และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรู้สึกรักหวงแหนที่จะร่วมกันรักษาสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ไว้เป็นมรดกแก่ลูกหลานสืบไป

3. แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม ตกสู่ประชาชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในสื่อต่าง ๆ ให้กับเยาวชน ประชาชน หรือผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นรวมตัวกันเป็นชมรมองค์กร หรือสหกรณ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและอนุรักษ์ โดยคำนึงถึงบุคลากร วัตถุประสงค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นสามารถมีบทบาทและอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ

4. แนวทางป้องกันผลกระทบทางวัฒนธรรม

ในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสังคม วัฒนธรรมรวมทั้งความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่น จำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการคำนึงถึงผลกระทบทางวัฒนธรรม เช่น ไม่สร้างความแตกแยกทางวัฒนธรรม ให้ความเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งในรูปแบบที่นำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวและรูปแบบที่นักท่องเที่ยวได้พบปะ จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความรู้ความถูกต้องชอบธรรมของชุมชน

5. แนวทางการตลาดและประชาสัมพันธ์

แนวทางการพัฒนาทางการตลาดของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องมุ่งเน้นให้การพัฒนาทางการตลาดหรือการพัฒนาเชิงธุรกิจดำเนินควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรม โดยจะมุ่งเน้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ชัดเจน เน้นคุณภาพของนักท่องเที่ยว

มากกว่าปริมาณ รวมทั้งมีการสนับสนุนอำนาจความสะดวก ในการจัดประชุมนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ถูกต้องและชัดเจน เพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างทั่วถึงต่อไป

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism)

ความยั่งยืน (Sustainable) หมายถึง ความสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ หรือการรักษาให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ มักใช้คำนี้ควบคู่กับคำว่า “การพัฒนา” (Development) อยู่เสมอ ซึ่งคำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” หมายถึง การพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการบำรุงรักษาและใช้ในอัตราที่จะก่อให้เกิดการทดแทนกันได้ทันอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้มีทรัพยากรใช้ต่อไปในอนาคต รวมทั้งการเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร การพัฒนาต้องคำนึงถึงความเสียหายของสิ่งแวดล้อมและการป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อมด้วย

สำหรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) นั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยว รวมถึงการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย

1. ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชน คำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องขึ้นนำภายใต้ความต้องการของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ

2.4.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถนำมาเป็นกลยุทธ์สำคัญในการแก้ปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้เนื่องจาก

1. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากต่างประเทศ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาได้มาก ทำให้มีรายได้หมุนเวียนในประเทศอย่างมากมาย ซึ่งถือเป็นการแก้ปัญหาดุลการค้าระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพมากวิธีหนึ่ง

2. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อให้เกิดการจ้างงานและก่อให้เกิดกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจขึ้น มากมาย เช่น การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว การบริการขนส่ง การประกันภัย บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร ธุรกิจโรงแรมที่พัก งานดูแลบำรุงรักษา งานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จะได้รับการปรับปรุงดูแลให้สะอาดและสวยงามอยู่เสมอ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวกัน มากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการสร้างรายได้ของคนในท้องถิ่น

4. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องแก่คนท้องถิ่น เช่น การผลิตผลผลิตทางการเกษตร การขายอาหาร การขายของที่ระลึก การบริการที่พัก การนำเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นการสร้างรายได้ให้กับคนท้องถิ่น

5. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทำให้นักท่องเที่ยวมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเหลือเก็บไว้ใช้ได้ อย่างยาวนาน เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม จึงไม่ทำลายธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติจึงยังคงความเป็นธรรมชาติอย่างแท้จริง และชุมชนในท้องถิ่นก็ยังคงอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นไว้ได้

2.4.3 หลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีหลักการสำคัญอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การท่องเที่ยวต้อง ทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องสามารถจัดความยากจนและเน้นการกระจายโอกาสในการใช้ทรัพยากร เพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สามารถรวมเอาค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ในต้นทุนการผลิตด้วย เช่น การจัดการด้านการ โรงแรมจะต้องรวมค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสีย และการลดความเสี่ยง โทรมของสิ่งแวดล้อมใน บริเวณข้างเคียงด้วย

2. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางสังคม กล่าวคือ การท่องเที่ยวต้อง สนับสนุนค่านิยมให้ประชาชนมีมาตรฐานการบริโภคทรัพยากรที่ไม่ฟุ่มเฟือยและอยู่ในขีด ความสามารถของระบบนิเวศนั้น ๆ ที่จะรองรับได้ รวมทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบในการที่ จะนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการทางสังคมและศักยภาพที่จะอำนวย

ประโยชน์ได้ และต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องมั่นคง ยาวนาน และต้องนำไปสู่การกระจายผลประโยชน์ในสังคมอย่างเป็นธรรม

3. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม กล่าวคือ การท่องเที่ยวต้องสนับสนุนการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจอย่างยั่งยืนยาวนาน และไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต่อวัฒนธรรมอันดีของชุมชน รวมทั้งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีกับคนรุ่นหลังต่อไป

4. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การท่องเที่ยวต้องใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด (Wise Use) มีการบำรุงรักษา และมีอัตราการใช้ทรัพยากรที่อยู่ในขอบเขตของการฟื้นฟูกลับมาใหม่ได้ หากใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจนหมดสิ้นไป หรือใช้จนเสื่อมโทรมอาจทำให้คนรุ่นหลังขาดโอกาสในการใช้ประโยชน์ต่อไป นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังต้องมีการพิทักษ์และสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) เพราะสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ รวมทั้งมนุษย์มีวิวัฒนาการร่วมกัน การสูญหายไปของสิ่งมีชีวิตชนิดใดชนิดหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่เหลือรอด จนอาจเป็นเหตุให้มีการสูญหายของสิ่งมีชีวิตหลายชนิดตามมา

หลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังกล่าว มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีขอบเขตของการพัฒนาในลักษณะ ต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้
2. มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความคงคุณค่าไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย
4. กิจกรรมการบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ
5. ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะต้องมีหรือมีน้อยที่สุด

2.4.4 หลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

หากเราต้องการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรยึดหลักการของเซอร์ลี อีเบอร์ (Shirley Eber) ดังต่อไปนี้

1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี หมายถึง ผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างดั้งเดิมอย่างเพียงพอ หรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัด ต้อง

คำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า และคุณภาพของธรรมชาติ ต้นทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งปัจจัยสำคัญประกอบอยู่ด้วย การพัฒนาต้องยังคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด อย่างเหมาะสมนั้นสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น กับลดการก่อของเสีย ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกันใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก เช่น ลดการนำไม้มาก่อสร้างอาคาร ให้ใช้วัสดุอื่นแทน เป็นต้น

ส่วนการลดการก่อของเสีย เช่น ขยะ ต้องหาวิธีการจัดการ โดยการแยกประเภทขยะ...ขยะแห้งอาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้ การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ขยะเปียกอาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์ และนำหมักปุ๋ยสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษา และส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดย

3.1 การเพิ่มคุณค่า เช่น แหล่งท่องเที่ยวหน้าดก อาจเพิ่มกิจกรรมการดูนก ฝึกเสือ หรือปีนหน้าผา หรือหมู่บ้านวัฒนธรรมและแหล่งโบราณคดี อาจเพิ่มกิจกรรมการนั่งเกวียนเทียมวัว การทำเส้นทางจักรยานให้นั่งท่องเที่ยวชมรอบหมู่บ้าน เป็นต้น

3.2 การเพิ่มมาตรฐานการบริการ เช่น การส่งบุคลากรไปอบรมด้านต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ มัคคุเทศก์ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับกลับไปเที่ยวซ้ำอีก

4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ จะต้องประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. และเทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนา และการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มขึ้น

5. ต้องใช้การท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจของท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการกระจายรายได้สู่ประชาชนที่ประกอบการในท้องถิ่น เช่น การหาผลิตภัณฑ์และ

กิจกรรมใหม่ ๆ ในแต่ละตำบล ตามนโยบาย “1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล” ทั้งนี้เพื่อขยายฐานทางเศรษฐกิจ และสร้างรายได้เสริมให้กับท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวควรร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองค์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมทำในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน หรือเป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

7. หมั่นประชุม หรือปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับพหุภาคี ได้แก่

7.1 ชุมชนในพื้นที่

7.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.3 กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว

7.4 สถาบันการศึกษา

7.5 สถาบันการศาสนา

7.6 หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่

ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน เช่น การกำหนดราคาค่าบริการรถโดยสาร หรือค่าเช่าเรือ ควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน

8. การพัฒนาบุคลากร การให้ความรู้ การฝึกอบรม หรือการส่งพนักงานไปดูงานอย่างสม่ำเสมอทำให้มีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว เช่น การอบรมนักสื่อความหมายด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

9. จัดเตรียมข้อมูลหรือคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หรือข่าวสารการบริการการขายให้พร้อม และเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจทำในรูปสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือท่องเที่ยว วิดีโอแนะนำ แผ่นพับ เป็นต้น

10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดย

10.1 การสอบถามผู้ใช้บริการ โดยตรง

10.2 การสอบถามความเห็นด้วยใบประเมินผล

10.3 การวิจัยตลาดการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบผลของการบริการ และนำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการ และการบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

จากหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และหลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะเห็นได้ว่า มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานสำคัญในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องถูกนำมาใช้อย่างชาญฉลาด ต้องทำการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และต้องพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วย เพื่อให้บรรลุหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้ง 4 ประการที่กล่าวมาข้างต้น (<http://ilovetourism.thai-tech.ac.th>, 23 กุมภาพันธ์ 2553)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวได้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้เป็นอย่างมาก หากจัดการได้อย่างเหมาะสมหรือไม่เกินขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.5.1 ประวัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลกได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว ขณะที่ปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวกลับเสื่อมโทรมลง ในทศวรรษที่ 1950 และ 1960 ชาวอเมริกันที่ไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศมักจะถูกขนานนามว่า “นักท่องเที่ยวที่น่ารัง (Ugly Tourists)” เนื่องจากถูกมองว่าประพฤติตนไม่เหมาะสม และในทศวรรษที่ 1970 ชาวเยอรมันก็ถูกขนานนามว่า เป็นนักท่องเที่ยวที่น่ารัง เช่นกันปรากฏการณ์ของนักท่องเที่ยวที่น่ารังนี้ไม่ได้เกิดจากรูปร่างหน้าตา แต่เกิดจากความรู้สึกของเจ้าของบ้านที่ถูกบุกรุกจากคนแปลกหน้า ปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นเรื่องปกติธรรมดาของการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่มากเกินไปจนทำลายสภาพแวดล้อม

รวมถึงผลกระทบอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ถ้าการท่องเที่ยวยังคงมีลักษณะเช่นนี้ก็จะเกิดผลเสียต่อไปเรื่อย ๆ

อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ 1960 ประชาชนได้มีความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรม โดยได้มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลประกาศจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์เพื่อรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติเอาไว้ สำหรับประชาชนที่มีประสบการณ์กับป่าไม้หรือชนิดพันธุ์พืชหรือสัตว์ที่หายากจนใกล้จะสูญพันธุ์ด้วยตนเองก็จะให้การสนับสนุนมากขึ้น และการประกาศจัดตั้งพื้นที่ดังกล่าวจะรวดเร็วขึ้น ทั้งยังส่งผลให้เกิดนักท่องเที่ยวประเภทที่นิยมในธรรมชาติมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้จะมีปริมาณน้อยแต่ก็ต่างกันมากในแง่ชื่อเสียง

ในช่วงทศวรรษที่ 1990 หลายๆ ประเทศมีความพยายามพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ประสานการพัฒนากับการอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น แต่ในการดำเนินการที่ผ่านมา แนวทางต่างๆ เหล่านั้นยังไม่สามารถปฏิบัติอย่างได้ผลด้วยสาเหตุหลายประการ สาเหตุสำคัญคือ

1. ความสับสนในการพัฒนาระหว่างความต้องการทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์
2. การขาดการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ภายใต้ความต้องการของประเทศต่างๆ ในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ และการเสริมสร้างระบบประชาธิปไตยที่มาจากรากหญ้าให้มากที่สุด ประกอบกับกระแสของโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะจากการประชุม "Earth Summit" ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 1992 (พ.ศ.2535) มีส่วนผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งระบบและกระบวนการเพื่อการประสานการพัฒนาอย่างยั่งยืนตั้งแต่ในระดับการตัดสินใจและการระบุแนวทางการปฏิบัติที่จำเป็น จนก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน ได้แก่

1. กระแสความต้องการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการศึกษาเรียนรู้หรือมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
3. กระแสความต้องการพัฒนาคนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากพลัง 3 กระแสข้างต้น ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นคือ Green Tourism หรือ Ecotourism ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกรอบและโครงสร้างเล็กๆ รวมกันแล้วสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

สำหรับในประเทศไทย แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2519 เป็นต้นมา โดยในช่วงแรกเป็นการเริ่มต้นของรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ พร้อมกับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเดินทางท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยวยังมีลักษณะเป็นกลุ่มเล็กๆ และเป็นกลุ่มผู้สนใจพิเศษเฉพาะเรื่อง เช่น กลุ่มเดินป่า คุนุก คำน้ำชมปะการัง และเดินชมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นต้น แต่การท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระยะเริ่มต้นนี้ยังคงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคนท้องถิ่นค่อนข้างน้อย และยังไม่มีการส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ทั้งในด้านนโยบายและการดำเนินการด้วยการพัฒนาและส่งเสริมตลาด แต่ก็ถือได้ว่าเป็นยุคเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2525-2535 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย มีการขยายตัวเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางท่องเที่ยวทั่วประเทศไทย จนทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลายเป็นสาขาเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับประเทศสูงสุดเป็นอันดับ 1 แต่ผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวหลักทั่วประเทศจนทำให้อัตราการเจริญเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวเริ่มชะลอตัวลง จึงได้มีความพยายามที่จะสรุปบทเรียนที่ผ่านมาและนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รวมถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้ถูกยกขึ้นมาพิจารณาอย่างจริงจังในช่วงนี้

ในช่วงปี พ.ศ. 2536-2540 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบในกรณีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้รับเอาแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากต่างประเทศเข้ามา และพยายามผลักดันให้เกิดนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม โดยได้กำหนดให้เป็นนโยบาย และแนวทางหลักในการดำเนินงานขององค์กรอย่างชัดเจนนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ซึ่งได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันทั้งโดย ททท. และสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว

2.5.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Ecotourism หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นั้น มีความหมายตามราชบัณฑิตยสถานว่า การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่

เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2.5.3 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-Based Tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษและความคุ้มครองพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable-Managed Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ และไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวแบบสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-Based Tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น ในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตาม ตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass Root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วม (Community Participation-Based Tourism)

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศมีความ

แตกต่างกันอย่างชัดเจน กับความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ ในการเอาชนะธรรมชาติ (ที่รวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไว้)

จากลักษณะดังกล่าว มีสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติม ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หรือไม่เน้นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถทำได้ทั้งแบบกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) และกลุ่มเล็ก เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้ถูกจำกัดที่ขนาดของการท่องเที่ยวแต่จำกัดที่

2.1 รูปแบบกิจกรรม

2.2 ขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่

3.1 มีการจัดการที่ดี

3.2 มีการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 มีการประสานความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวและใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงตอบสนองได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับ และมีรายได้สูงได้เช่นกัน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ความสำคัญในการศึกษา และสร้างจิตสำนึกมากกว่าการให้ความพึงพอใจอย่างไม่มิชอบเขตของนักท่องเที่ยวลักษณะต่างๆ เช่นนี้ ชี้ให้เห็นว่า

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ที่หมายถึง รูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่รักษาคุณภาพทั้งการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural-Based Tourism) และแหล่งวัฒนธรรม (Cultural-Based Tourism) อันจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.5.4 หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศพร้อมบริการ

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์

2. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาน์เตอร์ บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม

3. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบวงจรรหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรขึ้นไป
4. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
5. มีแผนที่และคู่มือนำเที่ยวประกอบ ป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
6. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
7. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
8. มีการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค องค์กรเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นต้น
9. มีนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการมลพิษต่างๆ และการฟื้นฟูความรู้ท้องถิ่น เป็นต้น
10. มีแผนการพัฒนาบุคลากรและการบริการสู่ระบบมาตรฐานสากล
11. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมระดับการรักษาสิ่งแวดล้อม (Ecotodge)

2.5.5 แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์มีความสำคัญสูงต่อการศึกษารเรียนรู้ และการอนุรักษ์ รวมถึง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ ซึ่งมีความดึงดูดใจนักท่องเที่ยวด้านอื่นๆ นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการจัดการที่ดีจะมีศักยภาพสูง ในการนำมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ก่อน โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย จากการพิจารณาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และผจญภัย พบว่ามีอยู่ทั้งสิ้น 116 แห่ง จำแนกเป็น

1. ภาคเหนือ 34 แห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย จังหวัดเชียงราย อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล จังหวัดลำพูน หรืออุทยานแห่งชาติดอยตุงนันทราช จังหวัดตาก เป็นต้น
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 31 แห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น อุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช จังหวัดนครราชสีมา อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว (ทุ่งกระมัง) จังหวัดชัยภูมิ ภูทอก จังหวัดหนองคาย อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย หรืออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

3. ภาคกลางและตะวันออก 20 แห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติทับลาน จังหวัดสระแก้ว อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี กลองโง่น้ำร้อน จังหวัดตราด อุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี หรืออุทยานแห่งชาติหาควนกร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

4. ภาคใต้ 31 แห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า จังหวัดพัทลุง อุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ จังหวัดพังงา เกาะแตน จังหวัดสุราษฎร์ธานี บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประ-บางคราม จังหวัดกระบี่ ป่าพรุสิรินธร (พรุโต๊ะแดง) จังหวัดนราธิวาส อุทยานแห่งชาติเขื่อนบางลาง จังหวัดยะลา หรืออุทยานแห่งชาติหาดขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

2.5.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิจกรรมที่เหมาะสมควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุด หรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกัน หรือแก้ไขได้

สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยนั้น กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย ได้ทำการกำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (10 กิจกรรม) ได้แก่

- 1.1 การเดินป่า
- 1.2 ศึกษาธรรมชาติ
- 1.3 ถ่ายรูปธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอ / เทปเสียงธรรมชาติ
- 1.4 ส่องสัตว์ / ดูนก
- 1.5 ศึกษา / เก็บตัวอย่าง
- 1.6 ศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์
- 1.7 ล่องเรือศึกษาธรรมชาติ
- 1.8 พายเรือแคนู / คายัก / เรือใบ / เรือใบ
- 1.9 ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น
- 1.10 ดำน้ำลึก

2. กิจกรรมประเภทชื่นชมธรรมชาติ และตื่นตื้นผจญภัย (9 กิจกรรม) ได้แก่

- 2.1 ชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ
- 2.2 ขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ

- 2.3 ปีน / ไต่เขา
- 2.4 พักแรมด้วยเต็นท์
- 2.5 เล่นเครื่องร่อนขนาดเล็ก (Hang Glider)
- 2.6 ล่องแพยาง / แพไม้ไผ่
- 2.7 พักผ่อนรับประทานอาหาร
- 2.8 เทียน้ำตก
- 2.9 เล่นวินด์เซิร์ฟ

(ที่มา : <http://ilovetourism.thai-tech.ac.th>, 23 กุมภาพันธ์ 2553)

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

2.6.1 ความหมายของพฤติกรรม

ราชบัณฑิตยสถาน (2541 : 14) ให้ความหมายของพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในจิตใจ และภายนอก อาจทำไปโดยรู้ตัว ไม่รู้ตัว อาจเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ ผู้อื่นอาจสังเกตการกระทำนั้นได้และสามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2541 : 2) กล่าวถึง ความหมายของพฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาและกิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์แสดงออกทางรูปธรรม นามธรรม ตลอดเวลา สังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัส วาจา และการกระทำ สามารถแบ่งพฤติกรรมออกได้เป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งเป็นการกระทำที่สังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรืออาจใช้เครื่องมือช่วย และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ บุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตได้

<http://school.eduzones.com> (2 มีนาคม 2553) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม หมายถึง ภิรยาของสิ่งมีชีวิตที่แสดงออกมาเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นทั้งสิ่งเร้าภายใน และสิ่งเร้าภายนอก สำหรับสิ่งเร้า (Stimulus) คือ สัญญาณหรือการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลต่อกิจกรรมของสิ่งมีชีวิต โดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ (1) สิ่งเร้าภายในร่างกาย ได้แก่ ฮอร์โมน เอนไซม์ ความหิว ความเครียด ความต้องการทางเพศ เป็นต้น และ (2) สิ่งเร้าภายนอกร่างกาย ได้แก่ แสง เสียง อุณหภูมิ อาหาร น้ำ การสัมผัส สารเคมี เป็นต้น

โยธิน คັນสนุทธ และคณะ (2543 : 10) สรุปความหมายของพฤติกรรม หมายถึง การกระทำที่สังเกตได้ เช่น การพูด การเดิน การเดินของหัวใจ การรับรู้ การคิด การจำ และการรู้สึก การกระทำที่สังเกตไม่ได้ เช่น ผู้กระทำตัว ไม่รู้ตัว หรือเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้นภายในและภายนอก

สรุปจากข้อมูลข้างต้นได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกของจิตใจทั้งภายในและภายนอก เป็นการกระทำเพื่อสนองความต้องการของบุคคล ซึ่งบุคคลอื่นสังเกตและใช้เครื่องมือทดสอบได้

2.6.2 องค์ประกอบของพฤติกรรม

พฤติกรรมมนุษย์มีองค์ประกอบ 7 ประการ (สุชาติ มะโนทัย, 2540 : 9-10)

- 1) ความมุ่งหมาย (Goal) เป็นความต้องการที่ทำให้เกิดกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการที่เกิดขึ้น ความต้องการบางอย่างสามารถตอบสนองได้ทันที แต่บางอย่างต้องใช้เวลาจนถึงบรรลุความต้องการได้
- 2) ความพร้อม (Readiness) คือ ระดับวุฒิภาวะหรือความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ
- 3) สถานการณ์ (Situation) เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ
- 4) การแปลความหมาย (Interpretation) ก่อนที่จะทำกิจกรรมหนึ่งลงไป มนุษย์จะพิจารณาสถานการณ์ก่อนแล้วจึงตัดสินใจเลือกวิธีการที่เกิดความพึงพอใจมากที่สุดเพื่อสนองความต้องการ
- 5) การตอบสนอง (Response) เป็นการกระทำกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการ โดยวิธีการที่ได้เลือกแล้วในขั้นแปลความหมาย
- 6) ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence) เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลการกระทำนั้น ผลที่ได้รับอาจเป็นไปตามที่คาดคิดหรืออาจตรงข้ามก็ได้
- 7) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Thwarting) ในกรณีที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ มนุษย์ก็อาจจะย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานการณ์และเลือกวิธีการใหม่

Bloom (1975 : 65 -197) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจเป็นสิ่งสังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 1) พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive domain)
- 2) พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective domain)
- 3) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor domain)

1) พฤติกรรมด้านความรู้

พฤติกรรมด้านความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เป็นกระบวนการทางด้านสมองเป็นความสามารถทางด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับ การรับรู้ การจำข้อเท็จจริงต่างๆรวมทั้งการพัฒนาความสามารถ และทักษะทางสติปัญญา การใช้ความคิด วิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจ จัดจำแนกได้ตามลำดับขั้นจากง่ายไปยาก ดังนี้

1.1) ความรู้ ความจำ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำได้ หรือระลึกได้

1.2) ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้คือ จะต้องมีความรู้มาก่อนถึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ และคาดคะเน

1.3) การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำเอาวิชาการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์ และแนวคิดต่างๆ ไปใช้

1.4) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถ และมีทักษะในการจำแนกเรื่องราวที่สมบูรณ์ใดๆ ออกเป็นส่วนย่อยและมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแพะซ์ระหว่างส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหา หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.5) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6) การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัยดี รวาทของสิ่งของต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ที่ใช้ช่วยประเมินค่านี้ อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมา หรือมีอยู่แล้วก็ตาม

2) พฤติกรรมด้านเจตคติ

เจตคติเป็นกระบวนการทางด้านจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ การให้คุณค่า การปรับปรุงค่านิยม การแสดงคุณลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ รวมไปถึงความเชื่อ

ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ กันจะบอกแนวโน้มของบุคคลในการกระทำพฤติกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนการเกิดพฤติกรรมด้านเจตคติ ได้ดังนี้

2.1) การรับหรือการให้ความสนใจ (Receiving or Attending) เป็นขั้นที่บุคคลถูกกระตุ้นให้ทราบว่าเหตุการณ์ หรือสิ่งเร้าบางอย่างเกิดขึ้น และบุคคลนั้นมีความยินดี หรือมีภาวะจิตใจพร้อมที่จะรับ หรือให้ความสนใจต่อสิ่งเร้านั้น ในการยอมรับนี้ประกอบด้วย ความตระหนัก ความยินดีที่ควรรับ และการเลือกรับ

2.2) การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นที่บุคคลถูกจูงใจให้เกิดความรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้าเป็นเหตุให้บุคคลพยายามทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมขั้นนี้ประกอบด้วย ความยินยอม ความเต็มใจ และความพอใจที่จะตอบสนอง

2.3) การให้ค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมีปฏิกิริยาซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้น ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง และได้นำไปพัฒนาเป็นของตนเองอย่างแท้จริง พฤติกรรมขั้นนี้ส่วนมากใช้คำว่า “ค่านิยม” ซึ่งการเกิดค่านิยมนี้ประกอบด้วย การยอมรับ ความชอบและการผูกมัดค่านิยมเข้ากับตนเอง

2.4) การจัดกลุ่มค่า (Organization) เป็นขั้นที่บุคคลจัดระบบของค่านิยมต่างๆ ให้เข้ากลุ่มโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมนั้น ในการจัดกลุ่มนี้ประกอบด้วย การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยม และการจัดระบบของค่านิยม

2.5) การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a Value or Complex) พฤติกรรมขั้นนี้ถือว่าบุคคลมีค่านิยมหลายชนิด และจัดอันดับของค่านิยมเหล่านั้นจากดีที่สุดไปถึงน้อยที่สุด พฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวคอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมในขั้นนี้ประกอบด้วย การวางแผนทางการปฏิบัติ และการแสดงลักษณะที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด

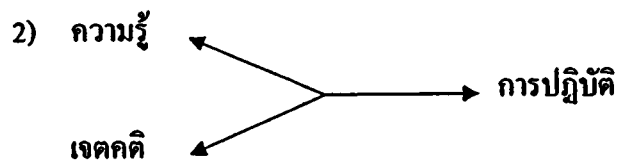
3) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

พฤติกรรมด้านการปฏิบัตินี้ เป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่บุคคลปฏิบัติออกมาโดยมีด้านความรู้ และด้านเจตคติ เป็นตัวช่วยให้เกิดพฤติกรรมด้านการปฏิบัติที่ถูกต้อง แต่กระบวนการในการจะก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยระยะเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน แต่นักวิชาการก็เชื่อว่ากระบวนการทางการศึกษาจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติได้ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ (Knowledge) เจตคติ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice)

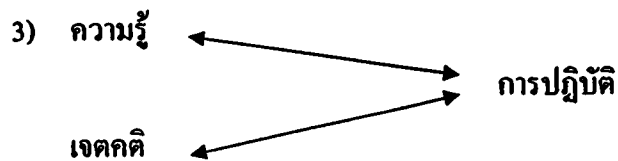
Schwartz (1975 : 28-31) ได้ศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ สามารถสรุปรูปแบบของความสัมพันธ์ได้ เป็น 4 ลักษณะคือ

1) ความรู้ $\longleftrightarrow$ เจตคติ $\longleftrightarrow$ การปฏิบัติ

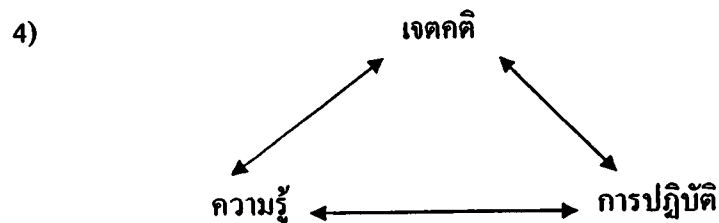
เจตคติเป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดความรู้และการปฏิบัติ ดังนั้นความรู้มีความสัมพันธ์กับเจตคติ และเจตคติมีผลต่อการปฏิบัติ

ความรู้และเจตคติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

ความรู้และเจตคติต่างกัน ทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และเจตคติไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กัน

ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับทางอ้อมนั้นมีเจตคติเป็นตัวกลางทำให้เกิดการปฏิบัติตามมาได้

จากรูปแบบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่าพฤติกรรมแต่ละด้านส่งผลทำให้เกิดการปฏิบัติตามมาในคอนสตรัคต์ ซึ่งเป็นการกระทำของสิ่งมีชีวิตที่สามารถวัดได้หรือสังเกตได้นั่นเอง

2.6.3 อุปสงค์การท่องเที่ยว และพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว

อุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) หมายถึง ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการหรือบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวหรือจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของตน โดยนักท่องเที่ยวจะมีความต้องการมีอำนาจซื้อ และมีความเต็มใจที่จะจ่ายสินค้าและบริการที่กำหนดในเวลานั้นๆ

ปริมาณสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อม หมายถึง การเพิ่มหรือลดลงของอุปสงค์การท่องเที่ยว การศึกษาอุปสงค์ของการท่องเที่ยวนิยมศึกษาข้อมูลดังนี้ (อมรรักษ์ ผลศิริ, 2547 : 16-17)

1) จำนวนนักท่องเที่ยว (Tourist Arrivals) หมายถึง ทั้งภายในท้องถิ่นภายในประเทศและระหว่างประเทศการสำรวจการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของลูกค้านี้จึงเป็นงานสำคัญของธุรกิจ นอกเหนือไปจากการสำรวจเพื่อทราบความต้องการเฉพาะ

2) รายได้จากการท่องเที่ยว (Tourist Expenditures) เป็นค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นที่พัก ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าเข้าชม ค่าสินค้าของที่ระลึกและค่าใช้จ่ายอื่นๆ แยกตามตลาดนักท่องเที่ยว

3) วันพักเฉลี่ย (Average Length of Stay) ของตลาดนักท่องเที่ยวที่สำคัญรูปแบบกิจกรรมทางการตลาดที่เหมาะสมจะทำให้เพิ่มจำนวนวันพัก ซึ่งเป็นผลให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4) การเพิ่มขึ้นของอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมไปมาก ห้องพัก บริษัทนำเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั้งในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวและเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน

อุปสงค์การท่องเที่ยวเป็นตัวผลักดันที่ทำให้เกิดการซื้อขายสินค้าทั่วไป และสินค้าการท่องเที่ยวอย่างอื่น ๆ โดยเฉพาะธุรกิจย่อยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว สายการบินช่วยเพิ่มการสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น ธุรกิจท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้นก็ทำให้ความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภคต่างๆ มีนักลงทุนทางธุรกิจมากขึ้น ประชาชนและนักลงทุนต่างก็พยายามให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาที่ขามากขึ้นเพื่อผลทางด้านรายได้ นักการตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องใช้กิจกรรมการตลาดเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมากขึ้น โดยพยายามให้อุปสงค์การท่องเที่ยวคงที่หรือเพิ่มขึ้น ดังนั้น กิจกรรมการตลาดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

กล่าวได้ว่า การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยว เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงความต้องการความจำเป็นของผู้บริโภคนั้นๆ และเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคตลอดจนการเลือกซื้อรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างกันั้นเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่สร้างให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ วิธีที่จะทำให้ผู้บริโภคทราบถึงความต้องการจำเป็นของตนเองคือ การให้การจูง ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการแสวงหาเพื่อสร้างความพอใจให้แก่ตัวเอง

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

พรหมเมธ นาดมทอง (2548 : 177-178) ได้กล่าวถึง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ภาคเหนือกับความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ว่า สมฟ้าอากาศของภาคเหนือนั้น จะมีฤดูกาล 3 ฤดู คือฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน ฤดูฝนระหว่างช่วงเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนกันยายนหรือต้นเดือนตุลาคม จะมีฝนตกชุกเนื่องจากอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดพาความชุ่มชื้นจากมหาสมุทรอินเดียเข้าสู่พื้นที่โดยมีพายุหมุนดีเปรสชันจากทะเลจีนใต้และลมฝ่ายใต้สลับเข้ามาเป็นครั้งคราว ในฤดูหนาวจะเริ่มต้นประมาณปลายเดือนตุลาคมไปจนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่อยู่ที่ ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดพาความหนาวเย็นจากตอนบนของทวีปเข้าสู่พื้นที่ นอกจากนี้ทำเลที่ตั้งของภาคเหนือที่อยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดินมากห่างจากอิทธิพลของทะเลจึงทำให้มีภูมิประเทศที่เป็นที่สูงในฤดูหนาว อากาศของภาคเหนือจึงหนาวเย็นมากกว่าภาคอื่นๆ โดยเฉพาะบริเวณยอดเขาหรือยอดคอกอากาศหนาวจัด บางครั้งต่ำกว่าจุดเยือกแข็ง จนน้ำค้างบนใบไม้หรือยอดหญ้ากลายเป็นน้ำแข็ง ส่วนในฤดูร้อนประมาณเดือนกุมภาพันธ์

หรือต้นเดือนมีนาคม ไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคมอากาศจะเริ่มร้อนอบอ้าว โดยร้อนที่สุดในเดือนเมษายน จนเมื่อเข้าสู่กลางเดือนพฤษภาคมก็จะเข้าสู่ฤดูฝนอีกครั้งหนึ่ง

จากสภาพภูมิศาสตร์ดังกล่าว ได้เกื้อหนุนให้เกิดความคึงคูกใจด้านการท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ มากมายและผสมผสานกันอย่างน่าสนใจ ภูมิประเทศที่ประกอบด้วยภูเขาสูงและหุบเขา เป็นโครงสร้างทางธรณีที่ทำให้เกิดถ้ำ น้ำตก ลำธารและแม่น้ำ รวมทั้งแหล่งน้ำพุร้อน ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลกที่สามารถสังเกตเห็นได้ สิ่งเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่มีความคึงคูกใจในตัวและมักจะมีปรากฏอยู่เป็นองค์ประกอบของพื้นที่ในบริเวณเดียวกัน เมื่อผนวกกับภูมิอากาศตามฤดูกาลที่เหมาะสมแล้ว จะเป็นตัวเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่นการท่องเที่ยวตามภูเขาหรือคอกขจะมีความคึงคูกใจจากความสวยงามของทัศนียภาพมุมสูงที่งดงาม และพืชพันธุ์ธรรมชาติของป่าเขาถ้ำน้ำพุร้อน เมื่อเข้าสู่ฤดูหนาวจะมีหมอกปกคลุมหนาแน่น เกิดความสวยงามที่พิเศษยิ่งขึ้น ซึ่งในช่วงดังกล่าวจะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเป็นจำนวนมาก เช่นอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อุทยานแห่งชาติคอกขอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติคอกขสุเทพ-ปุย ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

วินิจฉัย วิจัย (2532 : 70-71) ได้กล่าวถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณี ที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ เช่นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ถ้ำ ภูเขา น้ำตก น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เสาวภา มีถาวรกุล (2548 : 216) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ว่า การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้คงความงามและมีคุณค่าเป็นทรัพยากรของชาติสืบไปนั้น จะเป็นสิ่งคึงคูกใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยือนในท้องถิ่น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยานสวนรุกขชาติ ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง) เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้จะมีประโยชน์ที่สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ใด ดังนั้นทรัพยากรธรรมชาติ มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์และประเทศชาติมาช้านาน และคอยค้ำจุนความเจริญในทุกๆ ด้านของมนุษย์ชาติ จะเห็นได้ว่า

ประเทศใดมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และประชาชนรู้จักหลักวิธีการอนุรักษ์หรือรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนั้นๆ อย่างชาญฉลาดแล้ว ประเทศนั้นๆ ปักประกอบไปด้วยประชาชนที่มั่งคั่งสมบูรณ์มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย แต่ถ้าประเทศใดๆ ยังใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ประหยัดและขาดการอนุรักษ์แล้ว จะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประเทศนั้นได้ เพราะทรัพยากรธรรมชาติจะถูกทำลายให้สูญสิ้นไป จึงจำเป็นที่ทุกคนจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่างให้สามารถอำนวยประโยชน์แก่ทุกคนมากที่สุดและให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

นอกจากนี้ ตั้งแต่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้น จวบจนการท่องเที่ยวได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมบริการที่เติบโตรุดหน้าขึ้นอย่างมากนี้ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็น ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหามลภาวะ จะมีลักษณะคือสภาพแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม สกปรก มีขยะและสิ่งปฏิกูลเกลื่อนกลาดอยู่ตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวสูญเสียสมดุลทางธรรมชาติ เช่นแหล่งน้ำเน่าเสีย มีเศษขยะมูลฝอยและสิ่งกีดขวางหิน พืชพันธุ์และสัตว์ป่า ความธรรมชาติถูกทำลายจนลดจำนวนหรือสูญพันธุ์ไปอย่างรวดเร็ว ปัญหาดังกล่าว เกิดจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บังกะโล ร้านอาหาร ร้านค้า รวมถึงชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาอากาศเสีย ฝุ่นละออง เสียงจากยานพาหนะ ปัญหาต่างๆ นี้ นอกจากจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมคุณภาพและความสวยงามแล้ว ยังทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและส่งผลต่อจิตใจในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ ต่อผู้เข้ามาเยือน ไม่เกิดความประทับใจ และไม่อยากมาเยือนซ้ำอีกในโอกาสต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์ทางด้านความสนุกสนานเพลิดเพลิน

รชพร จันทรสว่าง (2548 : 64) ได้อธิบายเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์ทางด้านความสนุกสนานเพลิดเพลินว่า โดยปกตินักท่องเที่ยวต้องการหาความสนุกสนานเพลิดเพลินในระหว่างที่เดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อเสริมสร้างจิตใจของมนุษย์ทางด้านอารมณ์ เพื่อส่งเสริมสติปัญญาให้ปลอดโปร่งในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการพักผ่อนที่เพียงพอทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยการไปเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ หรือทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความบันเทิงสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งอาจคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากชีวิตประจำวัน ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์ทางด้านความสนุกสนานเพลิดเพลิน จึงหมายถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทที่ถูกสร้างขึ้นใหม่โดยแนวคิดจินตนาการ เพื่อเน้นความสำราญให้ผู้ที่เข้าไปเที่ยวเกิดความสนุกสนานเบิกบาน หรือเป็นสถานที่ถูกดัดแปลงโดยนำเอาสภาพภูมิศาสตร์ที่มีคุณค่าอยู่ในตัวมาเพิ่มจุดเด่นให้เป็นสถานที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2548 :362) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดนโยบายหลักของการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งได้ระบุหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทเกี่ยวข้องต่อการจัดการทั้ง 9 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กรมป่าไม้ กรมศิลปากร สถาบันการศึกษา กระทรวงวิทยาศาสตร์ โดย ททท. มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานในการดำเนินงานให้มีระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มีมาตรฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ หน้าที่และบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่

1. กระทรวงมหาดไทย มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการปกครอง กรมโยธาธิการ กรมผังเมือง ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลและจัดระเบียบเมืองและท้องถิ่น ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ของเมือง ท้องถิ่น ในกรอบของเมืองที่น่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี
2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ มีหน้าที่กำกับดูแล จัดระบบระเบียบให้มีมาตรฐานและอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน อาทิ ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งบนบกและในทะเล คุณภาพของการผลิตอาหารเป็นต้น
3. กระทรวงคมนาคม มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมทางหลวง กรมเจ้าท่า กรมการขนส่ง การสื่อสารฯ มีหน้าที่กำกับดูแลและจัดระบบระเบียบ การเดินทาง (ทางรถยนต์ รถไฟ รถประจำทาง รถรับส่งนักท่องเที่ยว เครื่องบิน รวมถึงพาหนะการขนส่งทุกประเภท) การขนส่งต่างๆ และการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว
4. กระทรวงสาธารณสุข มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมอนามัย กรมการแพทย์ มีหน้าที่กำกับดูแล การจัดระบบระเบียบด้านสุขอนามัย การรักษาพยาบาล การป้องกันโรคติดต่อและสาธารณสุขอื่นๆ ของประชาชนและนักท่องเที่ยว
5. กระทรวงศึกษาแห่งชาติ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมศิลปากร สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมสามัญศึกษา กรมวิสามัญศึกษา มีหน้าที่กำกับดูแลการจัดระบบระเบียบการศึกษา การให้ความรู้ การจัดทำหลักสูตรทั้งการศึกษาในสถานศึกษา และนอกหลักสูตรการศึกษาหรือการศึกษาของประชาชนทั่วไป
6. ทบวงมหาวิทยาลัย หน่วยงานที่กำกับดูแลรับผิดชอบสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่เพียงการจัดทำหลักสูตรการศึกษา ยังมีบทบาท

ต่อการช่วยวิจัย สํารวจศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวิจัยเรื่องการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย

7. กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดลอม มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สํานักนโยบายและแผนสิ่งแวดลอม การส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดลอม กรมควบคุมมลพิษ สํานักงานวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย สํานักงานวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มีหน้าที่กำกับดูแลการจ้ระบบระเบียบด้านสิ่งแวดลอมและการสร้างมาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การสร้างมาตรฐานการบริการ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เสรี เวชชุนทร (2545 : 320 – 321) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานและหลักการที่ควรพิจารณาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม ด้วยเหตุที่จุดขายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นกับสภาพธรรมชาติและเอกลักษณ์ของพื้นที่ และนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ และแสวงหาประสบการณ์จากธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น นิยมที่จะเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำท่าย และมักไม่สนใจกับความสะดวกสบาย แต่ให้ความสำคัญกับการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเน้นเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบกิจกรรมเท่านั้น การออกแบบต้องการความละเอียดอ่อนในเชิงสถาปัตยกรรม ที่สะท้อนความเป็นธรรมชาติ และเอกลักษณ์พื้นที่มากกว่าแนวคิดสร้างสรรค์ที่เป็นของสถาปนิกเอง ซึ่งโดยภาพรวมแล้ว จะเป็นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก (small scale) ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดลอมน้อยที่สุด

2. การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องมองการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ คือ 1) การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้รองรับการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวทั้งเชิงกายภาพ และเชิงนิเวศวิทยา โดยไม่ก่อผลกระทบเสียหายต่อสิ่งแวดลอม 2) การจัดการด้านการตลาดอย่างยั่งยืน โดยให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมและรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและบริการ 3) การจัดการด้านการบริการ ทั้งการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการสื่อความหมายธรรมชาติ และ 4) ความยั่งยืนในการสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น

3. การสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดลอมธรรมชาติและสิ่งแวดลอมถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หากธรรมชาติ

และระบบนิเวศได้รับความกระทบกระเทือนจากการใช้ประโยชน์ โอกาสที่ธรรมชาติและระบบนิเวศเหล่านั้นจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายคือค่าไปก็มีอยู่สูง ดังนั้น การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นในการป้องกันรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกที่ดีในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายในการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ยังต้องรวมไปถึงบุคคลกลุ่มอื่นๆ เช่น ราษฎรในท้องถิ่น มัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนั้น การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ แต่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มักจะเน้นที่การจัดทำโปรแกรมสื่อความหมาย เช่น การจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูล และความรู้แก่นักท่องเที่ยว จัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ จัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ จัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติที่หลากหลายแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมััคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

4. การเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ดังที่กล่าวมาแล้วว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาและแรงจูงใจที่จะศึกษาเรียนรู้ และแสวงหาประสบการณ์จากธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น นิยมที่จะเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติที่ขากลำบากและท้าทายความสามารถ และมักไม่สนใจกับความสะดวกสบาย กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงต้องการการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมากกว่า ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงควรพิจารณาถึงการจัดให้มีบริการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึก เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งก็เป็นวิธีเดียวกันกับการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์

5. การยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น การได้รับการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนนั้น เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งหรือต่อต้านจากชุมชนภายหลัง ชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ภายในและรอบๆ แหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการพิจารณาให้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการส่งเสริมและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความอยู่รอดของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้

ชุมชนได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ช่วยปรับปรุงชีวิตตามความเป็นอยู่ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้นในระยะยาว ผลต่อเนื่องตมมาจากกรณีที่ชุมชนได้รับประโยชน์คือ ราษฎรในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยส่งเสริมเรื่อง การอนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ เสรี เวชชบุษกร (2545 : 355) ยังได้ประมวลลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. กินอยู่แบบง่ายๆ นิยมพักแรมและกินอาหารที่ราคาไม่แพง
2. ต้องการพักระยะยาวไม่นิยมการเดินทางไปหลายแห่ง
3. ศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดก่อนเดินทาง
4. ในระหว่างเดินทางจะบันทึกประสบการณ์เอาไว้ด้วย
5. มีความต้องการเรียนรู้ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น
6. ชอบอยู่ในพื้นที่ชนบทท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์
7. ชอบเดินทางไปตามลำพัง ไม่นิยมเดินทางไปกับบริษัทท่องเที่ยว
8. จองที่พักโดยตรงไม่ผ่านบริษัทท่องเที่ยว และไม่จองล่วงหน้าเป็นเวลานาน
9. มีความห่วงใยสิ่งแวดล้อมและยินดีช่วยแก้ปัญหา
10. ช่วยอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น เพื่อให้คนท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว
11. ใช้บริการของผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของจริยธรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
12. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพสิทธิของมนุษย์
13. จะไม่ซื้อผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ Sharpe ได้แบ่งสิ่งอำนวยความสะดวกออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคาร ซึ่งมีทั้งอาคารสำหรับเจ้าหน้าที่และอาคารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว อาคารสำหรับเจ้าหน้าที่ได้แก่ ที่ทำการ โรงเก็บวัสดุ บ้านพักสำหรับเจ้าหน้าที่และคนงาน ด้านเก็บค่าผ่านประตูและป้อมยาม เป็นต้น ส่วนอาคารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ห้องสุขา ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และที่พักแรม
2. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้เวลากลางวัน ได้แก่ บริเวณรับประทานอาหาร บริเวณเล่นน้ำ เล่นเรือ ทางเดินเท้า จุดชมวิว รวมถึงบริเวณที่จัดสื่อความหมายไว้ให้ เช่น นิทรรศการริมทาง ป้ายสื่อความหมาย เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ได้แก่ บริเวณทางเดินที่พร้อมอุปกรณ์ เช่น เตาประกอบอาหาร เวทีกลางแจ้ง บริเวณประกอบกิจกรรม แคมป์ไฟ ห้องน้ำ ห้องสุขา และบริเวณที่เป็นอาคารต่างๆ

4. สิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุน ได้แก่ อาคารสถานที่รวมถึงการตกแต่งที่สร้างความสวยงามให้แก่บริเวณซึ่งใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา ได้แก่ น้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องสุขา ระบบกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสีย ระบบทางเดิน ถนน ลานจอดรถ เครื่องหมายจราจร แผ่นป้าย ศาลาหลบแดดและฝน ท่าจอดเรือ ห้องอาบน้ำ ม้านั่ง ป้ายประกาศ การปลูกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงาและให้ความสวยงาม

2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิศัลย์ โฆษิตานนท์ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อส่วนประสมการตลาดทางการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพฤติกรรมการมาท่องเที่ยว ที่มีช่วงฤดูที่นิยมมากที่สุดคือ ฤดูหนาวจำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 72.1 วันที่นิยมมาเที่ยวคือ วันหยุดที่ติดต่อกันระยะยาวมากที่สุด จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 และมีจำนวนวันที่ใช้ท่องเที่ยวคือ 3 วัน จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 มีกลุ่มที่ร่วมเดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นครอบครัว/ญาติพี่น้องจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และมีครั้งที่มาเที่ยวเขาค้อคือ 6 ครั้งขึ้นไปมากที่สุดจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8

นันท์ปพร สิทธิยา (2551) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการจัดการความรู้โดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้โดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การกำหนด/ระบุสิ่งที่ต้องรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ความรู้ที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวมาจากวิสัยทัศน์ของผู้นำ การแสวงหา/ได้มาซึ่งความรู้จากแหล่งธรรมชาติที่ใช้จัดการท่องเที่ยว และการแสวงหาความรู้จากคนในพื้นที่ที่อาศัยตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ส่วนมากความรู้เก่าแก่จะมีอยู่ในผู้ชายที่มีที่ปรึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นผู้ให้/นำข่าวสารในการอบรมมาแจ้ง การขอความร่วมมือเพื่อเดินทางไปศึกษาดูงานในชุมชนอื่น ความรู้ส่วนใหญ่สร้างขึ้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน/การจัดการท่องเที่ยว การสร้างความรู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนมีการรวบรวมความรู้ที่ได้รับจากภายนอกซึ่งได้จากการไปศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ วิธีการรวบรวมใช้การพูดคุย การฟัง แล้วนำสิ่งที่ได้รับมาใช้ปรับปรุง การรวบรวมความรู้เข้ากับการปฏิบัติโดยที่ความรู้เดิมเป็นความรู้พื้นฐานที่มีในชุมชน การประมวล และ

กลั่นกรองความรู้ ชุมชนยังไม่มีการจัดให้เป็นระบบที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน การจัดเก็บความรู้ การเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งไปเป็นความรู้โดยนัย ชุมชนไม่มีการนำมาเก็บรวบรวมไว้เป็นรูปธรรมในลักษณะของหนังสือเผยแพร่/หนังสือเกี่ยวกับชุมชน โดยตรง การใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์เป็นความรู้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ เป็นทักษะความรู้ที่เกิดจากการใช้ชีวิตซึ่งถือว่าเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นภายใน และการนำความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงาน/บุคคลภายนอกมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เป็นการนำความรู้ที่ได้จากหน่วยงานภายนอกที่ได้เรียนรู้แล้วนำมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน การแบ่งปัน/การเผยแพร่ความรู้ภายในเป็นการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นผู้ใหญ่สู่รุ่นเยาวชน ด้วยวิธีการเล่าและการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง การเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวและเข้ามาศึกษาดูงาน ลักษณะเฉพาะกระบวนการจัดการความรู้โดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการเรียนรู้จากการผลิตเปลี่ยนหน้าทำงาน/การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้จากสัมพันธภาพทางอาชีพ ทหารพราน การเรียนรู้ การเชื่อมโยงความรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าทรัพยากรชุมชน การสะสมทุนทุน/งบประมาณของชุมชนจากสหกรณ์ไฟฟ้าของหมู่บ้าน การเรียนรู้โดยมีกลวิธีการสื่อสาร 2) ปัจจัยส่งเสริมกระบวนการจัดการความรู้โดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การสื่อสารทำความเข้าใจ การปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์เป็นแนวราบ เนื้อหาความรู้จากการประกอบอาชีพเป็นเนื้อหาความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การใช้ชีวิต การพูดคุยกันให้มากที่สุด เครื่องกระจายเสียง การมีส่วนร่วม และการให้ความร่วมมือจากชาวบ้าน คน/บุคลากรในชุมชนมีความรับผิดชอบร่วมกันช่วยกัน และการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งได้รับความไว้วางใจจากการคัดเลือกจากที่ประชุมโดยการลงมติของชาวบ้าน

นารี เทพสุภรณ์กุล (บทคัดย่อ อ้างถึงใน www.rajabhatwijai.ssru.ac.th, 30 ธันวาคม 2552) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาวัดหงษ์ทอง ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยออกแบบการประชาสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมในการแจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของจังหวัดฉะเชิงเทรา แผนยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ที่ได้พัฒนาขึ้นคือ การสร้างการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โดยมีกิจกรรมในการดำเนินการ ได้แก่ 1) การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ 2) การจัดทำแผ่นพับ และ 3) การจัดทำกรประชาสัมพันธ์ลงในวารสาร การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยหลังการใช้ยุทธศาสตร์และกิจกรรมต่าง ๆ พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยววัดหงษ์ทองเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 40

จงจิตต์ ปิ่นทอง (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสภาพพื้นที่ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านวัฒนธรรมประเพณี พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมชายหาดบางแสน ชลบุรี เปรียบเทียบตามเพศ และสถานภาพสมรส พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$) แต่เมื่อเปรียบเทียบความอาชีพและรายได้ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดข้อเสนอแนะในการศึกษาโดยเทศบาลเมืองแสนสุขต้องเพิ่มบุคลากรด้านการรักษาความสะอาด และร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในปลูกฝังให้ประชาชนรู้จักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และจัดประชาสัมพันธ์ด้านต่างๆ ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง ตลอดจนประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อร่วมมือกันในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว และโอกาสต่อไปหากมีผู้ต้องการวิจัยเพิ่มเติมควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมชายหาดบางแสน

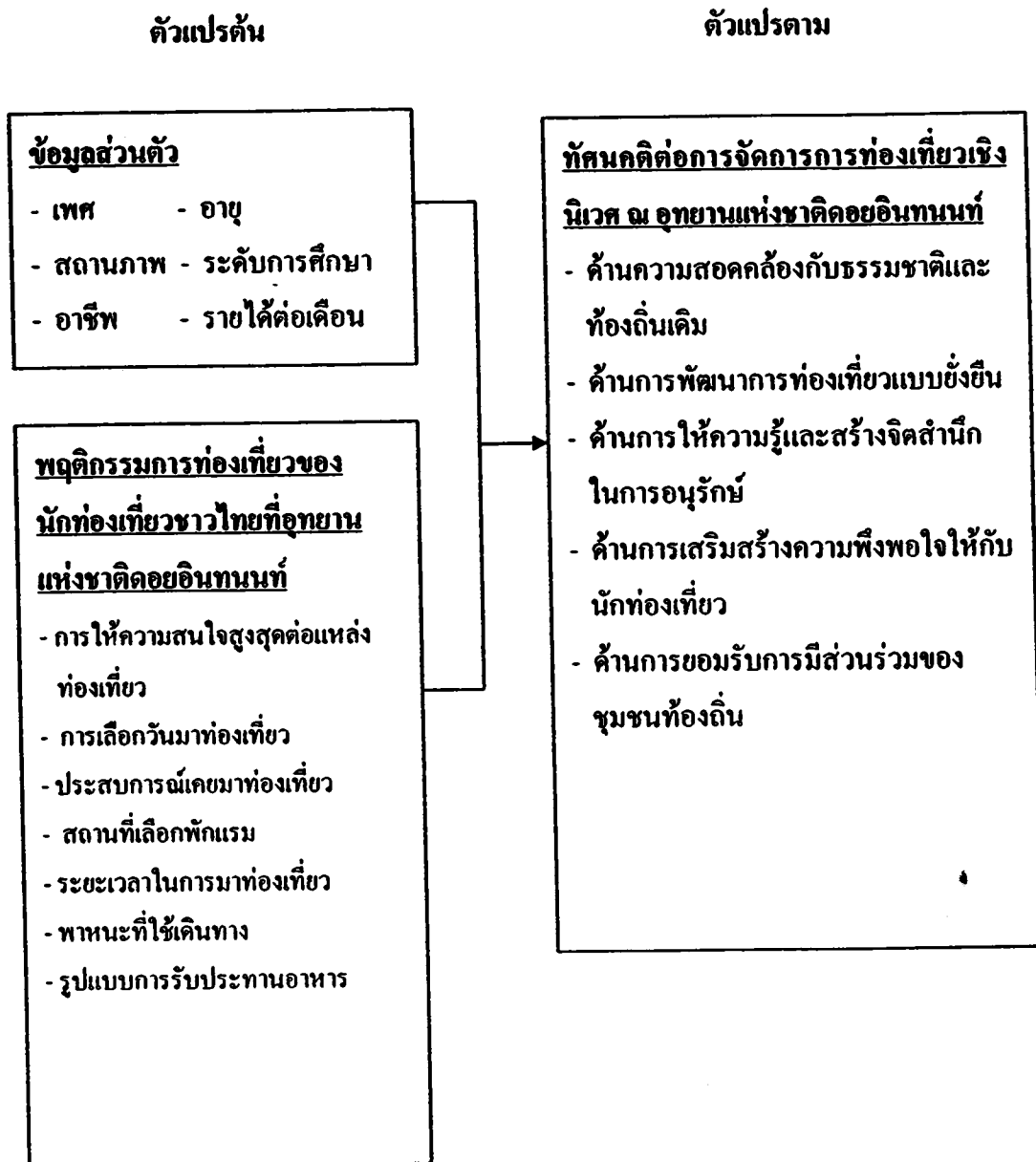
ธมาใจ ราชวัฒนกุล (2548) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับโอกาส มีระยะเวลาที่พักอาศัยในเมืองพัทยาโดยเฉลี่ยสำหรับมาท่องเที่ยวในรอบปีที่ผ่านมา (2546) ส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืน และจำนวนครั้งของการเดินทางมาเที่ยวพัทยา ในรอบปีที่ผ่านมามากกว่า 10 ครั้ง ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวพบว่า ปัจจัยด้านความเป็นธรรมชาติ ปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานรองของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นของเมืองพัทยา อยู่ในระดับเหมาะสมมาการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา กลยุทธ์ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรมีการจัดโซน หรือกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นระบบและสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ กลยุทธ์ด้านการกำหนดราคา ควรมีการของความร่วมมือกับผู้ประกอบการท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร สถานบันเทิง ฯลฯ ในการกำหนดราคาค่าบริการให้มีความยุติธรรมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย ควรขอความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการขาย ชมรม สมาคม กลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ควรมีการร่วมมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน

ธีระวิทย์ พรายแย้ม (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างประเทศในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่สภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม ความเป็นมิตรของผู้คน วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของคนท้องถิ่น โบราณสถาน และสถานที่ประวัติศาสตร์เก่าแก่ และแหล่งท่องเที่ยวที่ประทับใจ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ทิวป่า น้ำพุร้อน อนุสาวรีย์ วัด งานแสดงวัฒนธรรม และงานประเพณีทางเหนือ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหามลพิษทางน้ำและอากาศ และการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุง ได้แก่ ปัญหาการจราจรที่ติดขัด กับสภาพถนนที่แคบ ปัญหามลพิษทางอากาศ และน้ำ ปรับปรุงด้านข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาด้านความสะดวกของโบราณสถานที่เก่าแก่ ตลาดสด อาหาร และไนท์บาร์ซ่า ปัญหาทางเดินเท้า และปัญหาสิทธิสตรีมิให้มาขายบริการทางเพศ

องพิศ สิริรัตน์ และคณะ (2534 : 27) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวในประเทศไทย ประเพณี ธรรมชาติ ได้แก่ ป่าเขา น้ำตก ชายหาด ถ้ำ อุทยาน เป็นต้น ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว สำหรับจำนวนวัน เฉลี่ยต่อครั้งในการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเป็นจำนวนวัน 4 วันต่อครั้ง พาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวมักนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวเพราะมักจะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปเรื่อยๆ ตามสถานที่ท่องเที่ยวในเส้นทางที่ผ่าน และมีความเป็นอิสระ สะดวกสบายสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ดี ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยว จะไม่ชอบโดดเดี่ยว หรือทำอะไร ในลักษณะลำพัง แต่จะมีผู้ร่วมเดินทางไปด้วย ในลักษณะการเดินทางเป็นกลุ่ม คือกลุ่มเพื่อน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างเป็นอิสระมากกว่าการเดินทางท่องเที่ยวไปกับบุคคลอื่น นอกจากนี้ยังมีการเดินทางท่องเที่ยวแบบครอบครัว และการท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว รวมทั้งการไปท่องเที่ยวในลักษณะพิเศษ เช่นการประชุมสัมมนาและบริการท่องเที่ยวเพื่อสวัสดิการด้วย

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.9 สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการทดสอบสมมติฐาน 6 ประเด็น ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านการให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านการเลือกวันมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านสถานที่เลือกพักแรมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 5 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 6 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านพาหนะที่ใช้เดินทางมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 7 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านรูปแบบการรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวิธีการวิจัยดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวภาคเหนือระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2552 จำนวน 3,026,723 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, <http://thai.tourismthailand.org>, 2 มีนาคม 2553)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยหาได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนให้เป็น 0.05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{3,026,723}{1 + (3,026,723 \times 0.05^2)}$$

$$n = 399.9 \text{ หรือเท่ากับ } 400$$

ได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ คือ 400 คน สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกอหินถนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดของงานวิจัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจึงทำการสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเนื้อหาสอดคล้องกับกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ โดยแบบสอบถามจะมีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอกอหินถนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ได้แก่ การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว การใช้วันในการมาท่องเที่ยว ประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว สถานที่เลือกพักผ่อน ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว พาหนะที่ใช้เดินทาง และรูปแบบการรับประทานอาหาร โดยคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกอหินถนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ด้านความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม จำนวน 4 ข้อ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จำนวน 4 ข้อ ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ จำนวน 3 ข้อ ด้านการเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว จำนวน 4 ข้อ ด้านการยอมรับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จำนวน 4 รวมทั้งสิ้น 19 ข้อ

เป็นคำถามให้เลือกตอบ โดยใช้มาตรวัดตามแบบ Likert Scale คำถามแต่ละข้อนั้นมีการกำหนดค่าระดับคะแนน 5 ระดับด้วยกัน ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนนเท่ากับ	5
เห็นด้วย	ให้คะแนนเท่ากับ	4
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนนเท่ากับ	3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนนเท่ากับ	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนนเท่ากับ	1

การแบ่งระดับคุณลักษณะของตัวแปรออกเป็น 5 กลุ่ม สามารถหาความกว้างของอันตรภาคชั้น โดยสูตรดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายความว่า มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.40	หมายความว่า มีทัศนคติเห็นต่อการท่องเที่ยวระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.41 – 3.60	หมายความว่า มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.61 – 4.20	หมายความว่า มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายความว่า มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวระดับมากที่สุด

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1) หาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาความบกพร่องของคำถาม รวมทั้งปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และการใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน

2) หาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบก่อน (Pre-Test) กับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 30 คน โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach โดยใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum v_i}{v_i} \right)$$

เมื่อ α = ความเชื่อถือได้

k = จำนวนข้อ

v_i = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

v_i = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

จากการคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (Reliability) จากแบบสอบถามค่า Alpha-Coefficient ของคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ได้เท่ากับ 0.93

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ชุด ได้รับกลับมาและทำการคัดเลือกหาฉบับที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนทั้งสิ้น 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งออกไปทั้งหมด จากนั้นนำไปทำการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับการกรอข้อมูลแล้วมาลงรหัส และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)
- 3) ข้อมูลทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 4) ทำการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีทางสถิติ Chi-square ในการทดสอบความสัมพันธ์ ที่ระดับความนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลที่ได้จำนวน 225 คน สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

4.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

การศึกษานี้ได้สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ เกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

n = 225

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	123	54.7
หญิง	102	45.3

ตารางที่ 4.1 ต่อ

n = 225

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	123	54.7
หญิง	102	45.3
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	68	30.2
25 - 35 ปี	80	35.6
36 - 55 ปี	62	27.6
56 ปีขึ้นไป	15	6.7
สถานภาพ		
โสด	129	57.3
สมรส	96	42.7
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	54	24.0
ปริญญาตรี	143	63.3
สูงกว่าปริญญาตรี	28	12.4
อาชีพ		
รับราชการ	55	24.4
พนักงานบริษัท	74	32.9
ธุรกิจส่วนตัว	51	22.7
นักเรียน/นักศึกษา	45	20.0
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่เกิน 20,000 บาท	140	62.2
20,000 บาทขึ้นไป	85	37.8
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 55.9) มีอายุระหว่าง 25-35 ปี (ร้อยละ 35.5) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 56.8) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 64.5) ส่วนมากมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท (ร้อยละ 33.2) และมีรายได้เฉลี่ยต่อไม่เกิน 20,000 บาท (ร้อยละ 61.4)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

n = 225

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว		
ความสวยงามของวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ	38	16.9
ความสวยงามของน้ำตก	61	27.1
วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา	7	3.1
ดอกไม้เมืองหนาว พันธุ์พืชและนก	25	11.1
สถาปัตยกรรมขององค์พระมหาธาตุ	12	5.3
อากาศที่สดชื่นเย็นสบาย	82	36.4
2. การใช้วันมาท่องเที่ยว		
วันธรรมดา	50	22.2
วันหยุด	175	77.8
3. ประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว		
มาเป็นครั้งแรก	46	20.4
มาเป็นครั้งที่สอง	79	35.1
เคยมามากกว่าสองครั้ง	100	44.4
4. สถานที่เลือกพักแรม		
ไม่พักแรม	82	36.4
ลานกางเต็นท์	92	40.9
บ้านพักของอุทยาน	43	19.1
บ้านพักโฮมสเตย์ของชุมชนในพื้นที่	8	3.6

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 225

การรับรู้ข่าวสารจากสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
5. ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว		
มาแล้วกลับภายในวันเดียว	80	35.6
2 วัน 1 คืน	111	49.3
3 วัน 2 คืน	24	10.7
มากกว่า 3 วัน 2 คืน	10	4.4
6. พาหนะที่ใช้เดินทาง		
รถยนต์ส่วนบุคคล	166	73.8
รถโดยสารสาธารณะ	59	26.2
7. รูปแบบการรับประทานอาหาร		
มีเสบียงสำเร็จรูปและนำมาปรุงเอง	69	30.7
นั่งที่ร้านสวัสดิการของอุทยาน	132	58.7
นั่งที่ร้านของชุมชนในพื้นที่	24	10.7
สั่งมาบริการส่งที่บ้านพัก	-	-
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุดต่อแหล่งท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกอหินถนนที่ จังหวัดเชียงใหม่ ตรงที่มีอากาศสดชื่นเย็นสบาย (ร้อยละ 36.4) เลือกใช้วันหยุดในการมาท่องเที่ยว (ร้อยละ 77.8) มีประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยวมากกว่าสองครั้ง (ร้อยละ 44.4) เลือกลานกางเต็นท์เป็นสถานที่พักแรม (ร้อยละ 44.9) ใช้เวลาในการมาท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (ร้อยละ 49.3) ใช้พาหนะรถยนต์ส่วนบุคคลมาท่องเที่ยว (ร้อยละ 73.8) และเลือกรับประทานอาหารที่ร้านสวัสดิการของอุทยาน (ร้อยละ 58.7)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม

n = 225

ปัจจัย 5 ด้าน	ระดับทัศนคติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. ความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม	3.48	0.60	มาก
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	3.85	0.47	มาก
3. การสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์	4.02	0.39	มาก
4. การสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว	3.86	0.43	มาก
5. การยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	3.81	0.46	มาก
เฉลี่ยรวม	3.80	0.38	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระดับมาก ได้แก่ การสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ (ค่าเฉลี่ย 4.02) รองลงมาได้แก่ การสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.86) การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 3.85) ความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม (ค่าเฉลี่ย 3.48) และการยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม

n = 225

ความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม	ระดับทัศนคติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. สถาปัตยกรรมขององค์พระมหาธาตุ และพระstup สะท้อนถึงความเป็นอาณาจักรล้านนา	3.35	1.03	มาก
2. อาคารบ้านเรือนของชาวไทยภูเขาให้บรรยากาศ และความรู้สึกของพื้นที่ภาคเหนือดั้งเดิม	3.29	0.88	มาก
3. อาคารบ้านพักของอช.คอยอินทนนท์มีการก่อสร้างที่สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างกลมกลืน	3.91	0.57	มาก
4. ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นมีการสวมใส่ชุดประจำเผ่า ทำให้รู้ว่าเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ	3.39	0.78	มาก
เฉลี่ยรวม	3.48	0.60	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.48) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมาก ได้แก่อาคารบ้านพักของอช.คอยอินทนนท์มีการก่อสร้างที่สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างกลมกลืน (ค่าเฉลี่ย 3.91) รองลงมา ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นมีการสวมใส่ชุดประจำเผ่า ทำให้รู้ว่าเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.39)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

n = 225

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	ระดับทัศนคติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. อช.คอยอินทนนท์ที่มีความสวยงามของธรรมชาติ ทั้งพันธุ์พืช สัตว์ป่าและอากาศหนาวเย็นตลอดปี	4.14	1.03	มาก
2. การให้บริการเกี่ยวกับร้านอาหาร บ้านพัก ที่จอดรถและห้องสุขา มีความสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยว	3.87	0.88	มาก
3. การให้บริการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและป้ายสื่อความหมายมีความสะดวกเข้าใจชัดเจน	3.96	0.57	มาก
4. ร้านค้าส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาในท้องถิ่นที่มีรายได้จากการขายสินค้าของชุมชนนั่นเอง	3.44	0.78	มาก
เฉลี่ยรวม	3.85	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยว มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก ได้แก่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ที่มีความสวยงามของธรรมชาติ ทั้งพันธุ์พืช สัตว์ป่าและอากาศหนาวเย็นตลอดปี (ค่าเฉลี่ย 4.14) รองลงมา ได้แก่ การให้บริการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและป้ายสื่อความหมายมีความสะดวกเข้าใจชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.96)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์

n = 225

การสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์	ระดับทัศนคติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. มีศูนย์บริการให้ข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเชิงนิเวศของอช.คอยอินทนนท์	4.02	1.03	มาก
2. เอกสารคู่มือการท่องเที่ยวที่ศูนย์บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีความสวยงามให้ความรู้ความเข้าใจที่ดี	4.03	0.88	มาก
3. เจ้าหน้าที่สื่อความหมายให้คำอธิบายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมพร้อมป้ายสื่อตลอดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ	4.03	0.57	มาก
เฉลี่ยรวม	4.02	0.39	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมาก ได้แก่เอกสารคู่มือการท่องเที่ยวที่ศูนย์บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีความสวยงามให้ความรู้ความเข้าใจที่ดี และเจ้าหน้าที่สื่อความหมายให้คำอธิบายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมพร้อมป้ายสื่อตลอดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.03) เท่ากัน รองลงมา ได้แก่ มีศูนย์บริการให้ข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ (ค่าเฉลี่ย 4.02)

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

n = 225

การเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว	ระดับทัศนคติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. มีลานกางเต็นท์ที่พอเพียง รวดจอกได้สะดวก และมีห้องน้ำพร้อมห้องอาบน้ำที่มีเครื่องทำน้ำอุ่นในช่วงฤดูหนาว	4.25	0.73	มากที่สุด
2. เจ้าหน้าที่สื่อความหมายมีการอธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติแวดล้อมวิถีชีวิตชุมชนอย่างลึกซึ้ง	3.51	0.74	มาก
3. ป้ายสื่อความหมายที่ให้ความรู้ในแต่ละจุดทั้งข้อความบรรยายและภาพมีความสวยงาม สะท้อนถึงความรู้สึกร่วมอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ	3.75	0.63	มาก
4. ยังมีเส้นทางเดินป่าที่มีความท้าทาย สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติอีกหลายแห่ง	3.94	0.50	มาก
เฉลี่ยรวม	3.86	0.43	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการเสริมสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยว มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมากที่สุด ได้แก่มีลานกางเต็นท์ที่พอเพียง รวดจอกได้สะดวก และมีห้องน้ำพร้อมห้องอาบน้ำที่มีเครื่องทำน้ำอุ่นในช่วงฤดูหนาว (ค่าเฉลี่ย 4.25) ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมาก ได้แก่ ยังมีเส้นทางเดินป่าที่มีความท้าทาย สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติอีกหลายแห่ง (ค่าเฉลี่ย 3.94) รองลงมาได้แก่ ป้ายสื่อความหมายที่ให้ความรู้ในแต่ละจุดทั้งข้อความบรรยายและภาพมีความสวยงาม สะท้อนถึงความรู้สึกในการร่วมอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.95)

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

n = 225

การยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	ระดับทัศนคติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. บ้านแม่กลางหลวงกม.26 มีโฮมสเตย์ไว้บริการนักท่องเที่ยว ชมนาขั้นบันได ชิมกาแฟสดที่ราคาไม่แพงนัก	3.81	0.61	มาก
2. ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่สื่อความหมายประจำเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติกัวแม่ปานที่เป็นชาวไทยภูเขา ทริปละ 200 บาท มีความเหมาะสมดีแล้ว	3.95	0.54	มาก
3. การจัดตลาดขายสินค้าชุมชนท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว เป็นสินค้าที่ผลิตจากชุมชนท้องถิ่นล้วนๆ และขายโดยคนท้องถิ่น	3.49	0.79	มาก
4. กิจกรรมเดินป่าที่นำโดยชาวไทยภูเขาในท้องถิ่น มีความรู้และนำสู่แหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องปลอดภัย	4.00	0.51	มาก
เฉลี่ยรวม	3.81	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมเดินป่าที่นำโดยชาวไทยภูเขาในท้องถิ่น มีความรู้และนำสู่แหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.00) รองลงมาได้แก่ ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่สื่อความหมายประจำเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติกัวแม่ปานที่เป็นชาวไทยภูเขา ทริปละ 200 บาท มีความเหมาะสมดีแล้ว (ค่าเฉลี่ย 3.95)

4.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

n = 225

การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว	ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ อุทยาน			รวม
	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
ความสวยงามของวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ	7 (18.4)	21 (55.3)	10 (26.3)	38 (100.0)
ความสวยงามของน้ำตก	4 (6.6)	51 (83.6)	6 (9.8)	61 (100.0)
วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา	-	2 (28.6)	5 (71.4)	7 (100.0)
ดอกไม้เมืองหนาว พันธุ์พืชและนก	-	19 (76.0)	6 (24.0)	79 (100.0)
สถาปัตยกรรมขององค์พระมหาธาตุ	-	7 (58.3)	5 (41.7)	12 (100.0)
อากาศที่สดชื่นเย็นสบาย	3 (3.7)	77 (93.9)	2 (2.4)	82 (100.0)
รวม	14 (6.2)	177 (78.7)	34 (15.1)	225 (100.0)

Chi-Square = 55.438* Sig. = 0.000

จากตารางที่ 4.9 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ ให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยวที่อากาศสดชื่นเย็นสบาย มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยาน ในระดับมาก (ร้อยละ 93.9) รองลงมา ได้แก่ มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง (ร้อยละ 3.7)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านการให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน การใช้วันมาท่องเที่ยว กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกอหินถนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

n = 225

การใช้วันมาท่องเที่ยว	ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยาน			รวม
	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
วันธรรมดา	5 (18.4)	35 (55.3)	10 (26.3)	50 (100.0)
วันหยุด	9 (6.6)	142 (83.6)	24 (9.8)	175 (100.0)
รวม	14 (6.2)	177 (78.7)	34 (15.1)	225 (100.0)

Chi-Square = 3.125 Sig. = 0.212

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกอหินถนนท์จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกใช้วันหยุดมาท่องเที่ยว มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยาน ในระดับมาก (ร้อยละ 83.6) รองลงมา ได้แก่ มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 9.8)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พฤติกรรมมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน การใช้วันมาท่องเที่ยว ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกอหินถนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.11 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน ประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

n = 225

ประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว	ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ อุทยาน			รวม
	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
เคยมาเป็นครั้งแรก	5 (10.9)	32 (69.6)	9 (19.6)	46 (100.0)
มาเป็นครั้งที่สอง	3 (3.8)	58 (73.4)	18 (22.8)	79 (100.0)
เคยมามากกว่าสองครั้ง	6 (6.0)	87 (87.0)	7 (7.0)	100 (100.0)
รวม	14 (6.2)	177 (78.7)	34 (15.1)	225 (100.0)

Chi-Square = 12.031* Sig. = 0.017

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ มีประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยวมากกว่าสองครั้ง มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยาน ในระดับมาก (ร้อยละ 87.0) รองลงมา ได้แก่ มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 7.0)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พฤติกรรมมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน ประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน สถานที่เลือกพักแรม กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

n = 225

สถานที่เลือกพักแรม	ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ อุทยาน			รวม
	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
ไม่พักแรม	4 (4.9)	72 (87.8)	6 (7.3)	82 (100.0)
ลานกางเต็นท์	7 (7.6)	73 (79.3)	12 (13.0)	92 (100.0)
บ้านพักของอุทยาน	3 (7.0)	29 (67.4)	11 (25.6)	43 (100.0)
บ้านพักโฮมสเตย์ของชุมชนในพื้นที่	-	3 (37.5)	5 (62.5)	8 (100.0)
รวม	14 (6.2)	177 (78.7)	34 (15.1)	225 (100.0)

Chi-Square = 22.913* Sig. = 0.001

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกลานกางเต็นท์เป็นสถานที่พักแรม มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยาน ในระดับมาก (ร้อยละ 79.3) รองลงมา ได้แก่ มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 13.0)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พฤติกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านสถานที่พักแรม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.13 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

n = 225

ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว	ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ อุทยาน			รวม
	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
มาแล้วกลับภายในวันเดียว	4 (5.0)	70 (87.5)	6 (7.5)	80 (100.0)
2 วัน 1 คืน	9 (8.1)	84 (75.7)	18 (16.2)	111 (100.0)
3 วัน 2 คืน	1 (4.2)	18 (75.0)	5 (20.8)	24 (100.0)
มากกว่า 3 วัน 2 คืน	-	5 (50.0)	5 (50.0)	10 (100.0)
รวม	14 (6.2)	177 (78.7)	34 (15.1)	225 (100.0)

Chi-Square = 15.349* Sig. = 0.018

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยาน ในระดับมาก (ร้อยละ 75.7) รองลงมา ได้แก่ มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 16.2)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน พาหนะที่ใช้เดินทาง กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

n = 225

พาหนะที่ใช้เดินทาง	ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ อุทยาน			รวม
	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
รถยนต์ส่วนบุคคล	9 (5.4)	132 (79.5)	25 (15.1)	166 (100.0)
รถยนต์สาธารณะ	5 (8.5)	45 (76.3)	9 (15.3)	59 (100.0)
รวม	14 (6.2)	177 (78.7)	34 (15.1)	225 (100.0)

Chi-Square = 0.711 Sig. = 0.701

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นพาหนะเดินทาง มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยาน ในระดับมาก (ร้อยละ 79.5) รองลงมา ได้แก่ มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 15.1)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านพาหนะที่ใช้เดินทางมาท่องเที่ยว ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน รูปแบบการรับประทานอาหาร กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

n = 225

รูปแบบการรับประทานอาหาร	ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยาน			รวม
	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
มีเสบียงสำเร็จรูปและนำมาปรุงเอง	4 (5.8)	56 (81.2)	9 (13.0)	69 (100.0)
นั่งที่ร้านสวัสดิการของอุทยาน	5 (3.8)	109 (82.6)	18 (13.6)	132 (100.0)
นั่งที่ร้านของชุมชนในพื้นที่	5 (20.8)	12 (50.0)	7 (29.2)	24 (100.0)
รวม	14 (6.2)	177 (78.7)	34 (15.1)	225 (100.0)

Chi-Square = 15.853* Sig. = 0.003

จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบการรับประทานอาหารที่ร้านสวัสดิการของอุทยาน มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยาน ในระดับมาก (ร้อยละ 82.6) รองลงมา ได้แก่ มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 13.6)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พฤติกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน ประสพการณ์รูปแบบการรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่และ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 225 คนที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์

ซึ่งในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

- 5.1 สรุปผล
- 5.2 อภิปรายผล
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

5.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 55.9) มีอายุระหว่าง 25-35 ปี (ร้อยละ 35.5) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 56.8) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 64.5) ส่วนมากมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท (ร้อยละ 33.2) และมีรายได้เฉลี่ยต่อไม่เกิน 20,000 บาท (ร้อยละ 61.4)

5.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุดต่อแหล่งท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ตรงที่มีอากาศสดชื่นเย็นสบาย (ร้อยละ 36.4) เลือกใช้วันหยุดในการมาท่องเที่ยว (ร้อยละ 77.8) มีประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยวมากกว่าสองครั้ง (ร้อยละ 44.4) เลือกลานกางเต็นท์เป็นสถานที่พักแรม (ร้อยละ 44.9) ใช้เวลาในการมาท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (ร้อยละ 49.3) ใช้พาหนะรถยนต์ส่วนบุคคลมาท่องเที่ยว (ร้อยละ 73.8) และเลือกรับประทานอาหารที่ร้านสวัสดิการของอุทยาน (ร้อยละ 58.7)

5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษพบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้ว พบว่าทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระดับมาก ได้แก่ การสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ (ค่าเฉลี่ย 4.02) รองลงมาได้แก่ การสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.86) การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 3.85) ความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม (ค่าเฉลี่ย 3.48) และการยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.81) ตามลำดับ

5.1.4 ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. พฤติกรรมการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. พฤติกรรมการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. พฤติกรรมการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านสถานที่พักแรม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านประสบการณ์รูปแบบการรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนี้ ไม่มีความสัมพันธ์

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุดต่อแหล่งท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ตรงที่มีอากาศสดชื่นเย็นสบาย ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสนใจในความเย็นสบายของอากาศที่เป็นภูมิประเทศที่มีความสูงของป่าเขาของภาคเหนือที่มีความเย็นสบายชุ่มฉ่ำตลอดปี หากได้ยากในภาคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงฤดูหนาวซึ่งเป็นฤดูกาลแหล่งการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางไปเที่ยวกันมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพรหมเมธ นาถมทอง (2548 : 177-178) ได้กล่าวถึง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ภาคเหนือกับความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ว่า ภูมิประเทศที่ประกอบด้วยภูเขาสูงและหุบเขา เป็นโครงสร้างทางธรณีที่ทำให้เกิดถ้ำ น้ำตก ลำธารและแม่น้ำรวมทั้งแหล่งน้ำพุร้อน ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลกที่สามารถสังเกตเห็นได้ สิ่งเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่มีความดึงดูดใจในตัวเองและมักจะมีปรากฏอยู่เป็นองค์ประกอบของพื้นที่ในบริเวณเดียวกัน เมื่อผนวกกับภูมิอากาศตามฤดูกาลที่เหมาะสมแล้ว จะเป็นตัวเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่นการท่องเที่ยวตามภูเขาหรือคอกอจะมีความดึงดูดใจจากความสวยงามของทัศนียภาพมุมสูงที่งดงาม และพืชพันธุ์ธรรมชาติของป่าเขาลำเนาไพร เมื่อเข้าสู่ฤดูหนาวจะมีหมอกปกคลุมหนาแน่น เกิดความสวยงามที่พิเศษยิ่งขึ้น ซึ่งในช่วงดังกล่าวจะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเป็นจำนวนมาก เช่นอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ อุทยานแห่งชาติคอกอสุเทพ-ปุย ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเลือกวันหยุดในการเดินทางมาท่องเที่ยว และใช้เวลาในการมาท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ทั้งนี้เป็นเพราะ วันที่หยุดยาวทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสตัดสินใจมาท่องเที่ยวได้มากขึ้น เพราะต้องบวกเวลาในการเดินทาง วัน

ท่องเที่ยว และวันเดินทางกลับไปด้วย เพื่อจะได้มีเวลาท่องเที่ยวได้เต็มที่สมกับที่เดินทางมาไกล วันหยุดยาวได้แก่ช่วงวันสงกรานต์ปีใหม่หรือวันหยุดวันสงกรานต์เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศัลย์ โฆษิตานนท์ (2552) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อส่วนประสมการตลาดทางการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพฤติกรรมมาท่องเที่ยว ที่มีช่วงฤดูที่นิยมมากที่สุดคือ ฤดูหนาว วันที่นิยมมาเที่ยวคือ วันหยุดที่ติดต่อกันระยะยาวมากที่สุด และมีจำนวนวันที่ใช้ท่องเที่ยวคือ 3 วัน

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยว มีประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยวมากกว่าสองครั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบการจัดการด้านการอนุรักษ์เพราะทำให้ได้พบเห็นความสวยงามตามธรรมชาติตลอดเวลา โดยไม่รู้สึกรีบเร่ง เหยมาแล้วก็อยากไปอีก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวภา มีถาวรกุล (2548 : 199) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ว่า การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้คงความงาม และมีคุณค่าเป็นทรัพยากรของชาติสืบไปนั้น จะเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยือนในท้องถิ่น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยานสวนรุกชาติ ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง) เป็นต้น

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเลือกสถานพักผ่อนที่เป็นสถานที่พักผ่อน ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยว มีความประสงค์ที่จะสัมผัสสิ่งที่แตกต่างกันไป จากสภาพแวดล้อมทั่วไปในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความตื่นเต้น ความแปลกใหม่ ความสนุกสนานและผ่อนคลาย กับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ซึ่งแต่ก่อนเคยนอนแต่ในบ้าน เปลี่ยนบรรยากาศมาเป็นนอนเต็นท์บ้าง คุ้มน้ำและสนุกสนานดีไม่จำเจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พร จันทร์สว่าง (2548 : 64) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์ทางความสนุกสนานเพลิดเพลินว่า โดยปกตินักท่องเที่ยวต้องการหาความสนุกสนานเพลิดเพลินในระหว่างที่เดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อเสริมสร้างจิตใจของมนุษย์ทางด้านอารมณ์ เพื่อส่งเสริมสติปัญญาให้ปลอดโปร่งในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการพักผ่อนที่

เพียงพอทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยการไปเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ หรือทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความบันเทิงสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งอาจคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากชีวิตประจำวัน

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยว ใช้พาหนะรถยนต์ส่วนบุคคลมาท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวมีความสะดวกในการเดินทางด้วยพาหนะรถยนต์ส่วนบุคคลเพราะสามารถไปเมื่อไรก็ได้ หรือจะแวะพักที่ไหนก็ได้ บรรทุกสัมภาระข้าวของส่วนตัวเพื่อใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเท่าไรก็ได้ อีกทั้งเส้นทางที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์นั้น ก็เป็นเส้นทางที่ดีมีความปลอดภัยสูง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2548 :362) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า กระทรวงคมนาคม มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมทางหลวง กรมเจ้าท่า กรมการขนส่ง การสื่อสารฯ มีหน้าที่กำกับดูแลและจัดระบบระเบียบ การเดินทาง (ทางรถยนต์ รถไฟ รถประจำทาง รถรับส่งนักท่องเที่ยว เครื่องบิน รวมถึงพาหนะการขนส่งทุกประเภท) การขนส่งต่างๆ และการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยว เลือกรับประทานอาหารที่ร้านสวัสดิการของอุทยาน ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวมีความต้องการความสะดวก ในเรื่องการรับประทานอาหาร เพราะส่วนใหญ่ มีความสนใจในการนอนแค้นท์ ซึ่งมีความยุ่งยากในการปรุงอาหารแบบสนาม อีกทั้งยังช่วยเป็นการรณรงค์ลดปัญหาความเสื่อมโทรมจากการที่มีร้านค้าจำนวนมาก โดยไม่จำเป็น ซึ่งนำไปสู่ปริมาณขยะมูลฝอยและมลภาวะ ที่ไม่มีการควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสาวภา มีถาวรกุล (2548 : 216) ที่อธิบายเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อธรรมชาติว่า ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหามลภาวะ จะมีลักษณะคือสภาพแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม สกปรก มีขยะและสิ่งปฏิกูลเกลื่อนกลาดอยู่ตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวสูญเสียสมดุลทางธรรมชาติ เช่นแหล่งน้ำเน่าเสีย มีเศษขยะมูลฝอยและสิ่งสกปรกเหม็น ฟิชฟันซ์และสัตว์ป่า ตามธรรมชาติถูกทำลายจนลดจำนวนหรือสูญพันธุ์ไปอย่างรวดเร็ว ปัญหาดังกล่าว เกิดจากนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บังกะโล ร้านอาหาร ร้านค้า รวมถึงชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว

ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้ว พบว่า

ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับมาก ได้แก่ การสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจหรือมีความคิดเห็นในเชิงบวกที่ทางอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการได้รับเอกสารประกอบเส้นทางท่องเที่ยวบนอุทยาน จากศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลก่อนท่องเที่ยว บนหน่วยพิทักษ์ยอดคอยที่ป่าสูงสุดแดนสยามก็มีนิทรรศการให้ชมเกี่ยวกับคอยอินทนนท์ ที่มีประวัติความเป็นมาและภาพถ่ายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งพันธุ์พืช และสัตว์ป่า นกป่าที่สวยงาม อีกทั้งเส้นทางศึกษาธรรมชาติก๊วแม่ปาน ก็มีไกด์ท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่สื่อความหมายคอยอธิบายเส้นทาง และทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญๆ ตลอดเส้นทาง ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเกิดความเข้าใจในทรัพยากรธรรมชาติที่หายากและเกิดจิตสำนึกในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี เวชชบุษกร (2545 : 320 - 321) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานและหลักการที่ควรพิจารณาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการสื่อสารให้ความรู้สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่า การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นในการป้องกันรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกที่ดีในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน จึงเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำ นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายในการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ยังต้องรวมไปถึงบุคคลกลุ่มอื่นๆ เช่น ราษฎรในท้องถิ่น มัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ แต่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มักจะเน้นที่การจัดทำโปรแกรมสื่อความหมาย เช่น การจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูล และความรู้แก่นักท่องเที่ยว จัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ จัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ จัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติที่หลากหลายแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมััคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ส่วนการทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้าน การให้ความสนใจสูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์อยู่ก่อนแล้ว และยังมี

การจัดการที่เป็นระบบระเบียบมากยิ่งขึ้น ก็ทำให้เกิดความสนใจที่จะไปสัมผัสไปชมการพัฒนาที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสุดยอดทั้งหลายของอุทยาน เช่น ป้ายจุดสูงสุดแดนสยามและพระสถูป ทะเลหมอก เส้นทางศึกษาธรรมชาติกิวแม่ป่าน พระมหาธาตุคุณเมทนิคและ นภพลภูมิสิริ น้ำตกวชิรธาร สิริธาร สิริภูมิ ผาคอกเสี้ยว กลุ่มน้ำตกแม่ป่าน ดอกไม้เมืองหนาว นกป่ามากกว่า 400 ชนิด กวางผา เส้นทางศึกษาธรรมชาติอ่างกา ป่าดึกดำบรรพ์ ข้าวตอกฤๅษี และกุหลาบพันปี เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระวิทย์ พรายเข้ม (2545) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างประเทศในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่สภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม ความเป็นมิตรของผู้คน วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของคนท้องถิ่น โบราณสถาน และสถานที่ประวัติศาสตร์เก่าแก่ และแหล่งท่องเที่ยวที่ประทับใจ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ทั้วป่า น้ำพุร้อน อนุสาวรีย์ วัด งานแสดงวัฒนธรรม และงานประเพณีทางเหนือ

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ หลายครั้ง ย่อมมีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นอย่างดี และมีความประทับใจในธรรมชาติของที่นี่ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้หาโอกาสกลับมาสัมผัสบรรยากาศที่แตกต่างกันไปในแต่ละปีแต่ละฤดูกาล ซ้ำแล้วซ้ำอีก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วินิจ วีรวงูร (2532 : 70-71) ได้กล่าวถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า หมายถึงสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณี ที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ เช่นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ถ้ำ ภูเขา น้ำตก น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด เป็นต้น

3. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านสถานที่พักแรม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวนิยมกางเต็นท์นอนในบริเวณลานกางเต็นท์ของอุทยาน ซึ่งทำให้ได้บรรยากาศของแคมป์ปิ้ง ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูหนาว อีกทั้งการนอนค้างพักแรมหลายคืนทำให้มีค่าใช้จ่ายที่ประหยัด มากกว่าการนอนบ้านพักหรือรีสอร์ท ได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี เวชชบุษกร (2545 : 355) ได้ประมวลลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ว่า มีการกินอยู่แบบง่ายๆ นิยมพักแรมและกินอาหารที่ราคาไม่แพง ต้องการพักระยะยาว ไม่นิยมการ

เดินทางไปหลายแห่ง มีความต้องการเรียนรู้ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ขอบอยู่ในพื้นที่ชนบทท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์

4. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านระยะเวลาในการมาท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์นั้น เป็นกลุ่มที่มีความสนใจในธรรมชาติ ไม่สนใจในความหรูหราสะดวกสบาย ขอให้ได้รู้ได้เห็น ได้สัมผัสสิ่งที่เป็นความสวยงามของธรรมชาติ ซึ่งต้องใช้เวลาหลายวันในการที่จะได้สัมผัสธรรมชาติดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นจึงใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางเพื่อ ให้มาถึงแหล่งท่องเที่ยวได้เร็วและแวะจุดท่องเที่ยวสำคัญ ได้หลายที่ให้คุ้มค่ากับการเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จงพิศ ศิริรัตน์ และคณะ (2534 : 27) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวในประเทศไทย ประเภทธรรมชาติได้แก่ ป่าเขา น้ำตก ชายหาด ถ้ำ อุทยาน เป็นต้น ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว สำหรับจำนวนวัน เฉลี่ยต่อครั้งในการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเป็นจำนวนวัน 4 วันต่อครั้ง พาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวมักนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวเพราะมักจะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปเรื่อยๆ ตามสถานที่ท่องเที่ยวในเส้นทางที่ผ่าน และมีความเป็นอิสระ สะดวกสบายสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ดี

5. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกด้านประสบการณ์รูปแบบการรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวต้องการความสะดวก สะอาดและปลอดภัยในการรับประทานอาหาร และยังสามารถสั่งอาหารไปส่งยังที่พักต่างๆ ได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sharpe (อ้างในเสรี เวชชบุษกร, 2545 : 338) ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างหนึ่งคือ สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคาร ซึ่งมีทั้งอาคารสำหรับเจ้าหน้าที่และอาคารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ศูนย์บริการท่องเที่ยว ห้องน้ำ ห้องสุขา ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และที่พักแรม

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) อุทยานควรเพิ่มจุดชมวิว จุดนั่งพักผ่อน ในบริเวณดังกล่าวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ผ่อนคลายและถ่ายรูปได้ โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

พร้อมกับการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวถึงความสดชื่นเป็นเพราะมีป่าไม้ จึงควรช่วยกันดูแลรักษาป่าไม้และต้นน้ำลำธารให้มาก

2) อุทยานควรจัดสถานที่กางเต็นท์ให้มีความสะอาดจากรั้วโรหรือแมลงพิษต่างๆ ที่อาจมากับใบสน และดูแลสถานที่จอดรถให้เป็นระเบียบเรียบร้อย พร้อมไฟฟ้าที่สว่างเป็นเวลา ก่อนนอน พร้อมห้องสุขา ห้องอาบน้ำ และในฤดูหนาวควรเพิ่มห้องอาบน้ำอุ่นให้แก่นักท่องเที่ยว

3) ในการสร้างอาคารร้านค้าหรือสำนักงานของอุทยาน ควรคำนึงในเรื่องความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ โดยไม่ควรให้แปลกตาออกไปจากความรู้สึกของการพบเห็น

4) อุทยานควรสนับสนุนให้ตลาดชาวม้ง ขายสินค้าที่ผลิตจากชุมชนในท้องถิ่นจริง ขายโดยชาวไทยภูเขาในพื้นที่จริงๆ ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

5) อุทยานควรมีเจ้าหน้าที่คอยอธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจ หรือมาเป็นหมู่คณะเพิ่มขึ้น

6) อุทยานควรมีการตรวจสอบการทำงานของเครื่องทำน้ำร้อนให้สามารถบริการได้ในช่วงฤดูหนาว และมีที่จอดรถใกล้กับบริเวณที่กางเต็นท์เพื่อการขนย้ายสัมภาระของนักท่องเที่ยวได้อย่าง

7) อุทยานควรนำเสนอ โปรแกรมการเดินทางที่นอกเหนือจากเส้นทางศึกษาธรรมชาติปกติ ขึ้นมาเป็นการจูงใจให้กลุ่มที่ชอบผจญภัยได้เปิดหูเปิดตาไปกับเส้นทางใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

8) อุทยานควรมีการจัดกิจกรรมแต่ละฤดูกาลให้หลากหลายเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์เคยมาท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวในทุกฤดูกาล เพื่อจะได้ นักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกและเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยาน

9) อุทยานควรให้ความสำคัญกับสถานที่พักแรมที่ลานกางเต็นท์ ให้คงบรรยากาศที่ร่มรื่น เงียบสงบ แต่มีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอย่างพอเพียงให้แก่นักท่องเที่ยว

10) อุทยานควรมีการวางแผนเตรียมความพร้อมด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เมื่อถึงช่วงเวลาที่มียุคหิมะ เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ เกี่ยวกับ ที่จอดรถ ธารจากร แหล่งที่พัก ที่อาบน้ำ ห้องสุขา เป็นต้น

11) อุทยานควร จัดสถานที่รับประทานอาหารที่ร้านค้าสวัสดิการให้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์ให้แก่นักท่องเที่ยวได้ทราบว่ามีการนำส่งอาหารไปยังลานกางเต็นท์หรือบ้านพักได้ เพื่อไม่ให้เกิดการแออัดคั่งค้างหรือรอคอยอาหารที่ร้านค้าสวัสดิการนานเกินไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอกยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ควรมีการศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ที่อุทยานแห่งชาติคอกยหลวงเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- 3) ควรมีการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการบริการให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
- 4) ควรมีการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพชรบุรี ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- 5) ควรมีการศึกษาเรื่อง ทักษะคตินักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการสื่อสารบริการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวพิเศษของอุทยานแห่งชาติเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ภาคผนวก

แบบสอบถาม เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารท่องเที่ยวและบันเทิง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก ข้อมูลที่ได้รับนี้จะถูกนำไปวิเคราะห์เชิงวิชาการ เพื่อนำมาสู่การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้สอดคล้องกับสภาพความจริงของการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) ที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด

1.เพศ

- ชาย หญิง

2.อายุ

- ต่ำกว่า 25 ปี 25 – 35 ปี
 36 – 55 ปี 56 ปีขึ้นไป

3.สถานภาพ

- โสด สมรส

4.ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

5.อาชีพ

- รับราชการ พนักงานบริษัท
 ธุรกิจส่วนตัว นักเรียน / นักศึกษา

6.รายได้ (เฉลี่ยต่อเดือน)

- ไม่เกิน 20,000 บาท 20,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ อช. ดอยอินทนนท์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) ที่ตรงกับคำตอบของท่านมากที่สุด

7. สิ่งใดที่ท่านมีความสนใจมากที่สุดเมื่อมาท่องเที่ยวที่ อช. ดอยอินทนนท์

☐ ความสวยงามของวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ	☐ ความสวยงามของน้ำตก
☐ วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา	☐ ดอกไม้เมืองหนาว พันธุ์พืชและนก
☐ สถาปัตยกรรมขององค์พระมหาธาตุและพระสถูป	☐ อากาศที่สดชื่นเย็นสบาย

8. ท่านใช้เวลาในช่วงใดในการเดินทางท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

☐ วันธรรมดา	☐ วันหยุด

9. ท่านเคยมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์มาแล้วกี่ครั้ง

☐ มาเป็นครั้งแรก	☐ มาเป็นครั้งที่ 2
☐ เคยมามากกว่า 2 ครั้ง	

10. ท่านเลือกพักแรมที่ใด

☐ ไม่พักแรม	☐ ลานกางเต็นท์
☐ บ้านพักของอุทยาน	☐ บ้านพักโฮมสเตย์ของชุมชนในพื้นที่

11. ในแต่ละครั้งที่ท่านมาท่องเที่ยวที่ท่านใช้เวลากี่วัน

☐ มาแล้วกลับภายในวันเดียว	☐ 2 วัน 1 คืน
☐ 3 วัน 2 คืน	☐ มากกว่า 3 วัน 2 คืน

12. ท่านใช้พาหนะใดในการมาท่องเที่ยว

☐ รถยนต์ส่วนบุคคล	☐ รถโดยสารสาธารณะ

13. ส่วนใหญ่ท่านเลือกรับประทานอาหารระหว่างที่ท่องเที่ยวในอุทยานอย่างไร

☐ มีเสบียงสำเร็จรูปและนำมาปรุงเอง	☐ นั่งที่ร้านสวัสดิการของอุทยาน
☐ นั่งที่ร้านของชุมชนในพื้นที่	☐ สั่งมาบริการส่งที่บ้านพัก

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ จ.เชียงใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับทัศนคติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ความสอดคล้องกับธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม					
14. สถาปัตยกรรมขององค์พระมหาธาตุ และพระสถูป มีความสะท้อนถึงความเป็นอาณาจักรล้านนา					
15. อาคารบ้านเรือนของชาวไทยภูเขายังคงให้บรรยากาศและความรู้สึกของพื้นที่ภาคเหนือดั้งเดิม					
16. อาคารบ้านพักของ อร. ดอยอินทนนท์ มีการก่อสร้างที่สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างกลมกลืน					
17. ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นมีการสวมใส่ชุดประจำเผ่า ทำให้รู้ว่าเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ					
การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน					
18. อร. ดอยอินทนนท์ มีความสวยงามของธรรมชาติทั้งพันธุ์พืช สัตว์ป่า และอากาศหนาวเย็นให้ชื่นชมได้ตลอดปี					
19. การให้บริการเกี่ยวกับร้านอาหาร บ้านพัก ที่จอดรถ และห้องสุขา มีความสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่พอดี					
20. การให้บริการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และป้ายสื่อความหมาย มีความสะดวก เข้าใจและชัดเจน					
21. ร้านค้าส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาในท้องถิ่นที่มีรายได้จากการขายสินค้าของชุมชนนั่นเอง					
การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์					
22. มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลและความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเชิงนิเวศของ อร. ดอยอินทนนท์					
23. เอกสารคู่มือการท่องเที่ยวที่ ศูนย์บริการทำไว้แก่นักท่องเที่ยว มีความสวยงามและให้ความรู้ความเข้าใจที่ดี					

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับทัศนคติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
24. เจ้าหน้าที่สื่อความหมายให้คำอธิบายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม พร้อมป้ายสื่อตลอดเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ					
การเตรียมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว					
25. มีลานกางเต็นท์ที่พอเพียง รถจอดได้สะดวก และมีห้องน้ำ พร้อมห้องอาบน้ำที่มีเครื่องทำน้ำอุ่นเวลาอากาศหนาว					
26. เจ้าหน้าที่สื่อความหมายมีการอธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนอย่างลึกซึ้งและครอบคลุม มองเห็นตามที่ระบุไว้ในเอกสารคู่มือ					
27. ป้ายสื่อความหมายที่ให้ความรู้ในแต่ละจุดทั้งข้อความบรรยาย และภาพ มีความสวยงาม สะท้อนถึงความรู้สึกในการร่วมอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรธรรมชาตินั้นๆ					
28. ยังมีเส้นทางเดินป่าที่มีความท้าทาย สอดคล้องกับความ ต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศที่เป็น ธรรมชาติ อื่นหลายที่					
การยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น					
29. บ้านแม่กลางหลวง กม.26 มีโฮมสเตย์ไว้บริการนักท่องเที่ยว ชมนาขั้นบันได ริมกาแฟสด ที่มีราคาไม่แพงนัก					
30. ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่สื่อความหมายประจำเส้นทางเดินศึกษา ธรรมชาติกึ่งแม่ปานที่เป็นชาวไทยภูเขา ทริปละ 200 บาท มีความ เหมาะสมดี					
31. การจัดตลาดขายสินค้าชุมชนท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว เป็น สินค้าที่ผลิตจากชุมชนท้องถิ่นล้วนๆ และขายโดยคนในท้องถิ่น					
32. กิจกรรมเดินป่าที่นำโดยชาวไทยภูเขาในท้องถิ่น มีความรู้และ นำสู่แหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องปลอดภัย					

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กองวางแผนโครงการ. รายงานสรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : กองวางแผนโครงการ, 2540.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิถีทรรศน์, 2540.
- ธงชัย ตันคิวงษ์. การสื่อสารการตลาดเชิงกลยุทธ์. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อาร์ดีโปรเจกส, 2539.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2541.
- สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จำรัสการพิมพ์, 2533.
- พรหมเมธ นาดมทอง. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 5 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.
- เสรี เวชชบุษกร. หลักการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 7 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545.
- เสาวภา มีถาวรกุล. การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 13 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.
- รชพร จันทร์สว่าง. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 2 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. บทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 14 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
2548.

วินิจ วีรยางค์กูร. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา
บริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

เอกสารอื่นๆ

วิศิษฐ์ โฉมิตานนท์. “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยว
กรณีศึกษา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์” สารนิพนธ์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, 2552.

จงพิศ ศิริรัตน์, สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร และสมมาตร จุลิกพงศ์. โครงการสำรวจสภานักท่องเที่ยวภาคใต้ ปี 2534. สงขลา : ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2534. (อัดสำเนา)

จงจิตต์ ปิ่นทอง. “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมชายหาดบางสน จังหวัด
ชลบุรี.” วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.

นันท์ปพร สิทธิยา. “กระบวนการจัดการความรู้โดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรนโยบายการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒน
ศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. “ความคิดเห็นของทีมงานต่อประสิทธิผลของกลุ่มสร้างคุณภาพ บริษัท โซนี่
เซมิคอนดักเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏพระนคร, 2526.

- พรทิพย์ บุญนิพัทธ์. “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในทรศณะของประชาชนบ้านสะโจ๊ะ ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2531.
- ภัททิรา นวลปลอด. “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางโบราณสถาน – โบราณวัตถุ : กรณีศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนในจังหวัดปราจีนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตรสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ. “ประสิทธิผลการให้บริการในโครงการหลักประกันสุขภาพ ครอบคลุม (30 บาทรักษาทุกโรค) ต่อการบริการสุขภาพ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลเมืองสมุทรปู้เจ้าฯ จ.สมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก, 2543.
- ระพีพรรณ ทองห่อ และคณะ. “รายงานการวิจัย เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา จังหวัดน่าน” มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. “การศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณีการท่องเที่ยวเอกชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน” วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกริก, 2531.
- สมใจ รชตวัฒนกุล. “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา” วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- สุชา จันทร์เอม. “วัฒนธรรมองค์การกับรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ : ศึกษาเฉพาะกรณีงานที่ 4 กองกำกักการ 2 กองบังคับการตำรวจจราจร (ส.น.วิภาวดี)”. สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก, 2540.

สิทธิโชค วรรณสันติกุล. “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเมืองไทยประกันชีวิต จำกัด : ศึกษาเฉพาะสำนักงานกลาง สวท.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2541.

อมรรัตน์ ผลศิริ. “ทัศนคติของผู้มีส่วนได้เสียกับธุรกิจท่องเที่ยวชายแดนไทย – มาเลเซีย : กรณีจังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก, 2547.

อรวรรณ ปิลาพันธ์โอวาท. “การเปิดรับและการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

Books

Bloom. Cultural Tourism in Europe UK : Biddles Ltd. Cullford, 1975.

Carter V. Good. Research in Education. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1959.

Daniel Katz. Organizational Behavior. 9th ed. New York : McGraw Hill, 1960.

Gordon Allport. Consumer Behavior. 4th ed. New York : McGraw-Hill, 1975.

G. Murphy, L.Mrphy and T. Newcomb. The Effect of Communication. New York : The Free Press, 1973.

Herbert C.Kelman. Compliance Statistics : An introductory Analysis. 3rd ed. New York :

Harper and Row Publication, 1967.

Howard H. Kendler. **Basic Psychology**. New York: Application Century, Crofts Co., 1963.

Krech and Crutchfield. **Basic Behavioral Statistics**. Boston : Houghton Mifflin Company, 1948.

Lasswell. **Communication of Innovations**. New York : The Free Press, 1948.

McGuire and Millman. **The Process and Effects Mass communication**. Illinois : University of Illinois Press, 1965.

Newcomb. **Tourism Planning : An Integrated and Sustainable Development**. New York : VanNostrand Reinhold, 1954.

Norman L.Mumm. **Dictionary of Behavior Science**. New York : Litton Education Publishing, 1971.

Rogers, E. M. and F. F. Shoemaker. **Communication of Innovations**. New York : The Free Press, 1973.

Rosenberg and Hovland. **Experimental Design in Psychological Research**. New York : Holt, 1960.

Schwartz. **Diffusion of Innovation**. New York : The Free Press, 1975.

Watson and Johnson. **Statistics : An Introduction Analysis**. 2nd ed. New York : Harper and Row, 1972.

Website

www.ezytrip.com, 23 กุมภาพันธ์ 2553

<http://ilovetourism.thai-tech.ac.th>, 23 กุมภาพันธ์ 2553

www.rajabhatwijai.ssru.ac.th, 30 ธันวาคม 2552

<http://www.tat.or.th>, 2 มีนาคม 2553

<http://th.wikipedia.org>, 25 มีนาคม 2553

<http://thai.tourismthailand.org>, 2 มีนาคม 2553

<http://www.trekkingthai.com>, 2 มีนาคม 2553

<http://school.eduzones.com>, 2 มีนาคม 2553

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล

นางสาวจินตนา กาศมณี

วัน เดือน ปีเกิด

26 พฤษภาคม 2509

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี
คณะนิเทศศาสตร์
สาขาวิชาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยเกริก

ประวัติการทำงาน

2538- ปัจจุบัน

เจ้าของ ร้านเจริญการค้าวัสดุ

2550-ปัจจุบัน

กรรมการบริหาร บริษัทเพชรคอนกรีตแอนด์สตีล จำกัด